Ἀριθ. 727 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΔ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.-Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 12. | 3 Δεκεμβρίου 1889.

ΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ

ΚΑΛΒΟΣ Ο ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ

Β'.

Σοφὸς διδάσκαλος, ποιητὴς ὑπερήφανος. Εἰς τὰς λέξεις ταύτας συγκεντροῦται ὁ βίος τοῦ Ἀνδρέου Κάλβου. Ἐγεννήθη τῷ 1792. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἰταλικῶν γραμμάτων ἔλαβεν ἐν Ζακύνθῳ. Νεώτατος μετέβη εἰς Ἰταλίαν ὅπου κατέφευγον πάντες οἱ διψῶντες διακεκριμένης παιδεύσεως. Ἐν Ἰταλίᾳ ἐσχετίσθη μετὰ τοῦ Φωσκόλου. Ὁ περιφανὴς Ἰταλοέλλην ποιητής, διαγνοὺς τὸ ὑπέροχον τοῦ Κάλβου, συνεδέθη μετ' αὐτοῦ διὰ φιλίας. Εἶπέ που ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ: «Ὁ Κάλβος συνέγραψεν ἐν τῷ οἴκῳ μου δύο τραγῳδίας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι αὗται δὲν δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ποιητῶν· οὐχ ἧττον προδίδουσι τὴν ἔξοχον τοῦ ἀνδρὸς διάνοιαν. Ἀκόμη δὲν συνεπλήρωσε τὰ εἰκοσιτέσσαρα ἔτη. Εἶνε ἐγκρατὴς καὶ μετριόφρων, φιλόσοφος δ' ἐκ φύσεως καὶ οὐχὶ πρὸς ματαίαν ἐπίδειξιν σοφίας δανεισμένης ἐκ τῶν βιβλίων.» Ἀλλ' εὐγενέστερον ἔτι ὁ Φώσκολος ἔγραφεν εἰς Ζάκυνθον ὅπως πείσῃ τὸν δῆμον νὰ χορηγήσῃ μηνιαῖον ἐπίδομα εἰς τὸν νεαρὸν Κάλβον ἐξ εἴκοσι ταλλήρων πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν του. Ἀλλ' εἰς μάτην ἐμεσίτευεν ὑπὲρ αὐτοῦ· ὁ δῆμος ἐκώφευεν, ὁ Κάλβος ἐπένητο, καὶ πολλάκις εὑρίσκετο ἄνευ χρημάτων. Ὁ Φώσκολος προσέλαβεν αὐτὸν εἰς τὸν οἰκόν του, καὶ ὅτε βραδύτερον ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Ἰταλικὴν γῆν, ὁ Κάλβος τὸν συνώδευσεν εἰς Ἀγγλίαν. Ἀλλὰ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ ὁ σύνδεσμος τῶν δύο ποιητῶν, διακοπεὶς ἐκ τοῦ ἰδιοτρόπου καὶ εὐερεθίστου τοῦ χαρακτῆρος ἀμφοτέρων. Ἐν Λονδίνῳ ὁ Κάλβος παρέδιδε μαθήματα ἱστορίας, πολλοὺς προσελκύων μαθητὰς διὰ τῆς εὐφραδείας του.

Μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα ζητῶν εὐκαιρίαν νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του. Ἀλλ' ἀπελπισθεὶς ἕνεκα τῶν διχονοιῶν αἵτινες ἐσπάρασσον τότε τὸν ἀγῶνα, ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους. Ὡς ὁ Σολωμὸς ἐν τῷ Ὕμνῳ πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν, οὕτω καὶ ὁ Κάλβος βαθέως ἀπετύπωσεν ἐντὸς τῶν στίχων του τὴν θλίψιν ἣν τῷ ἐνεποίησεν ἡ θέα τῶν ἐμφυλίων ῥήξεων. Τὸ «Φάσμα», μία ἐκ τῶν ᾠδῶν αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αἰσθήματος τούτου ἐμπνέεται. Ποιητίσκος τις, στερούμενος τῆς δυνάμεως τοῦ Κάλβου, θὰ συνέθετεν ἴσως ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ψυχρόν τι σύμφυρμα ἐκ ῥητορικῶν παραινέσεων καὶ πατριωτικῶν θρηνωδιῶν, περίπου κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Κοκκινάκη καὶ τοῦ Κανέλλου. Ἀλλ' ὁ Κάλβος διεμόρφωσε τὸ θέμα του εἰς εἰκονικὴν καὶ ἔμψυχον ὀπτασίαν, ὡς δεξιὸς τεχνίτης. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἐπαναστάσεως εἶνε διὰ τὸν Κάλβον ὅ,τι ὁ Ἥρων διὰ τὸν μέγαν λυρικὸν τῶν Θηβῶν· τοὺς ἐξυμνεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς νουθετεῖ.

Ἐν Λονδίνῳ εὑρισκόμενος ὁ Κάλβος ἐνυμφεύθη Ἀγγλίδα, ἀποθανοῦσαν πρὸ τῆς καθόδου του εἰς Ἑλλάδα. Ἀπὸ τῶν Παρισίων μετέβη εἰς Κέρκυραν τῷ 1826, ἔνθα προσελήφθη τὸ πρῶτον ὡς οἰκοδιδάσκαλος παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Εὐτυχίου Ζαμπελίου. Ἐπεδίωκε νὰ διορισθῇ ὑπὸ τοῦ Γυϊλφορδ καθηγητὴς ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, ἀλλ' ἀποτυχὼν ἐσύστησεν ἴδιον σχολεῖον πρὸς τὸ ἔτος 1835 — 1836, εἰς ὃ ἐφοίτων πολλοί. Ἀπελάμβανεν ἐκ τῶν μαθητῶν του περὶ τὰ ἑκατὸν εἴκοσι δίστηλα καὶ πλέον κατὰ μῆνα. Τὸ σχολεῖον διήρκεσε μέχρις οὗ διωρίσθη καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἰονίῳ Πανεπιστημίῳ[1]. Ἀποφεύγων τὴν τύρβην, τὰς ὥρας του διήνυεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ του συγγράφων καὶ μελετῶν. Ἦτο μέτριος τὸ ἀνάστημα, μελαγχροινός, μὲ μαύρους ὀφθαλμοὺς καὶ μεγάλην ῥίνα. Ἔτρεφεν ἰδιάζουσαν προτίμησιν πρὸς τὸ μέλαν χρῶμα, ὡς ἁρμοζόμενον ἴσως πρὸς τὸ μελαγχολικὸν τοῦ χαρα-

[1] Πολυτίμους τινὰς πληροφορίας περὶ τοῦ ἤθους καὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ ὀφείλω εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ ἀξιοτίμου ἐκ Λευκάδος βουλευτοῦ κ. Τσαρλαμπᾶ, ὅστις ἐχρημάτισε μαθητὴς τοῦ Κάλβου. Πλὴν τούτων ἐχρησίμευσεν εἰς ἐμὲ καὶ ἡ προταχθεῖσα βιογραφία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ φιλερεύνου λογίου κ. Σ. Δὲ Βιάζη ἐν τῇ πρὸ ὀκταετίας ἐκδόσει τῶν Ὠδῶν ἐν Ζακύνθῳ ὑπὸ Σεργίου Ραφτάνη.

κτῆρός του, καὶ εἶχε τὴν μανίαν δι' αὐτοῦ νὰ ἐπιχρίῃ τὰ ἔπιπλά του. Ἔζη μετὰ πολλῆς λιτότητος, ἀλλὰ καὶ περισσῆς ἀξιοπρεπείας. Τὸ εὐερέθιστον αὐτοῦ ὑπερέβαινε πᾶν ὅριον. Ὁ ἱστοριογράφος τῆς Ἑπτανήσου Χιώτης ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς: «Διορισθεὶς καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἰονίῳ Πανεπιστημίῳ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ εὐφημίας ὑπὲρ ἄλλων καθηγητῶν· δι' ὃ ἀγανακτήσας εἰς χειροκροτήσεις τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ καθηγητοῦ Ὀρεόλου, παρῃτήθη τῆς θέσεως αὐτοῦ μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις Κυβερνήσεως καὶ φίλων.» Καὶ ἓν ἄλλο παράδειγμα: Συνδέσας ἐν Κερκύρᾳ σχέσεις μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἁρμοστοῦ, μετέβαινε συχνὰ πρὸς ἐπίσκεψίν του. Ἀλλ' ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον δυσαρεστηθεὶς ἐναντίον τοῦ ἁρμοστοῦ, ἔπαυσε φοιτῶν εἰς τὸ παλάτιόν του, καί, τὸ περιεργότερον, ἀπεδίωξε τὸν υἱόν τοῦ ἁρμοστοῦ, μεταβάντα μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν οἰκίαν του, διατάξας τὸν ὑπηρέτην του μεγαλοφώνως, ὥστε νὰ ἀκουσθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπισκέπτου, νὰ τῷ εἴπῃ ὅτι «δὲν εἶνε 'ς τὸ σπίτι!» Τὸ ἀκρόχολον αὐτοῦ καθίσταται, νομίζω, κατάδηλον καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ποιήσεώς του. Καὶ μὴ δὲν εἶνε αὕτη ἔμμεσος διαμαρτύρησις κατὰ τῆς γλώσσης, τῶν μέτρων, τῆς φράσεως, τῶν ἐν χρήσει τότε παρὰ τοῖς συμπατριώταις αὐτοῦ;

Τὸ ὑπερήφανον τοῦ χαρακτῆρος συνεφεῖλκε τὸ ἀφιλοχρήματον αὐτοῦ. Ἅμα λαβὼν θέσιν, ἔπαυσε νὰ δέχεται δίδακτρα παρὰ τῶν μαθητῶν του. Οὐδὲ ἠνάγκαζεν αὐτὸν τὸ δέλεαρ τῆς ἀμοιβῆς νὰ ὑποφέρῃ τὰ ἐλαττώματά των. Μόλις ἐπείθετο περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς εὐδοκιμήσεως τοῦ μαθητοῦ, ἔγραφε πρὸς τοὺς γονεῖς, συμβουλεύων νὰ ἀποσύρωσι τοῦ σχολείου τὸ τέκνον. Παρέδιδεν ἰταλιστί. Μεγάλη ἦτο ἡ εὐφράδεια αὐτοῦ καὶ ὅλος πρωτότυπος ἡ διδασκαλία του. Καὶ τὸ ἰδιόρρυθμον τοῦ Κάλβου ἀπὸ τῆς ποιητικῆς ἐξετείνετο μέχρι τῆς γραμματικῆς, τὴν ὁποίαν ἐδίδασκεν. Ἦτο πολύγλωσσος καὶ πολυμαθής. Ἐδίδασκεν Ἑλληνικά, Λατινικά, Ἰταλικά, Γαλλικά, Ἀγγλικά, Φιλοσοφικά, Γεωγραφίαν, Ἀστρονομίαν. Μὲ διαβεβαιοῦσι πρὸς τούτοις ὅτι ἦτο κάτοχος καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς. Εὐτυχής τις θνητός, τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορία ἀτυχῶς δὲν διεφύλαξε τὸ ὄνομα, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Θεολογίας, ὑποθέτομεν, ἐν τῷ Ἰονίῳ Πανεπιστημίῳ· τὰ μαθήματα ἅτινα ὁ κύριος οὗτος παρέδιδε, παρεσκεύαζεν ἀφ' ἑσπέρας ὁ Κάλβος ἀφιλοκερδῶς καί, τὸ σπουδαιότερον, ἐν πάσῃ ἐχεμυθείᾳ.

Εἴπομεν ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα κατῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τῆς πρώτης συζύγου του, τῷ 1821. Ἐκ ταύτης ἀπέκτησε θυγάτριον, ἀποθανὸν καὶ τοῦτο ἀώρως. Βαθεῖαν στοργὴν ἔτρεφεν ὁ Κάλβος πρὸς τὴν μητέρα του. Ἐν ὅσῳ αὕτη ἔζη, εἶπε ποτὲ πρὸς φίλον του, τὴν ἔβλεπε συχνὰ εἰς τὸ ὄνειρόν του· μετὰ τὸν θάνατόν της ἔπαυπε νὰ τὴν βλέπῃ. Τὸ βάθος τῆς υἱϊκῆς στοργῆς του ἀπετύπωσεν ἐν τῇ πρὸς τὸν «Θάνατον» ᾠδῇ, ὡς δεικνύει ἡ περιπαθὴς αὕτη ἀναφώνησις:

Ὦ φωνή, ὦ μητέρα,
Ὦ τῶν πρώτων μου χρόνων
Σταθερὰ παρηγόρησις,
Ὄμματ' ὁποῦ μὲ βρέχετε
Μὲ γλυκὰ δάκρυα!

Καὶ σὺ στόμα ὁποῦ ἐφίλησα
Τόσαις φοραῖς, μὲ τόσην
Θερμοτάτην ἀγάπην,
Πόση ἄπειρος ἄβυσσος
Μᾶς ξεχωρίζει!

Ὑπάρχει ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀρχαϊκοῦ ποιητοῦ ῥομαντικὸν ἐπεισόδιον ἄξιον τῶν σελίδων τοῦ Βερτέρου. Περιελθὼν εἰς ἀπόγνωσιν ἕνεκα τοῦ θανάτου πεφιλημένης ὑπάρξεως ἀπεπειράθη νὰ αὐτοκτονήσῃ δι' ἰσχυρᾶς δόσεως ὀπίου· ἀλλ' ἐσώθη τῇ ἐγκαίρῳ συνδρομῇ τῶν φίλων. Τίς οἶδεν ἂν ἐγεννάτο χρόνους τινὰς βραδύτερον ἢ ἄλλως πως ἐφρόνει περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς ποιήσεως, τίς οἶδεν ἂν δὲν ἀπέρρεον τῆς λύρας του στόνοι βαρύθυμοι καὶ ἀπαισιόδοξοι ἐλεγεῖαι, καὶ δὲν ἐχαιρέτιζε τὸν εὐεργετικὸν θάνατον ὡς ὁ Λεοπάρδης ἢ ὁ Λεκόντ Δελίλλ. Ἀλλ' ὁ Κάλβος, ἐν αἷς ἡμέραις ἔζη, δὲν ἠδύνατο νὰ παραγνωρίσῃ τὴν ἀποστολήν του· καὶ ἀφιέρωσε πάσας τὰς χορδὰς τῆς λύρας του εἰς τὴν πατρίδα, ἐπικαλούμενος τοὺς ἀρχαίους θεοὺς καὶ ψάλλων τοὺς νέους ἥρωας αὐτῆς. Ἐχθρὸς τοῦ ἐπικουρισμοῦ, ἅπαξ μόνον ἐμφανίζει ἐν τῇ ᾠδῇ «Εἰς τὰ Ψαρρὰ» τὴν ἠδυπαθῆ μορφὴν τοῦ φιλοπαίγμονος υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τοῦτο οἱονεὶ ἐν σχήματι ἐπιδιορθώσεως, ὅπως ἀποκηρύξῃ πανηγυρικότερον αὐτόν, καὶ ἐξάρῃ τὸ καθῆκον, στωϊκῶς ἀντιτάσσων κατὰ τῆς κυριαρχίας τῶν αἰσθήσεων τὴν δεσποτείαν τοῦ λόγου καὶ τὴν περιφρόνησιν τῆς ἡδονῆς. Εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν ψάλτης τῆς Ἀρετῆς, κατανοῶν ταύτην οὐχὶ ὑπὸ τὴν χριστιανικωτέραν ἐκδοχὴν τοῦ ἀσκητισμοῦ καὶ τῆς ταπεινότητος, ἀλλ' ὑπὸ τὰς δύο καλλίστας αὐτῆς μορφάς, τὴν Ἀνδρίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην. Ἰδοὺ ὁποίας ἁρμονικὰς στροφὰς ἀπευθύνει πρὸς τὴν Ἀρετήν, καὶ ὁποῖα φωταυγῆ Ἡλύσια δημιουργεῖ διὰ τοὺς ἐναρέτους:

Δυστυχισμένα πλάσματα
Τῆς πλέον δυστυχισμένης
Φύσεως τελειόνομεν
Ἕνα θρῆνον καὶ εἰς ἄλλον
Πέφτομεν πάλιν.

Ἡμεῖς κατεδικάσθημεν
Ἄθλιοι, κοπιασμένοι,
Πάντα νὰ κατατρέχομεν,
Ἀλλὰ ποτὲ δὲν φθάνομεν
Τὴν εὐτυχίαν.

Ἴσως (ἐὰν δὲν μὲ τρέφῃ
Ματαία ἐλπὶς) εὑρίσκεται
Μετὰ τὸν θάνατόν μου
Γλυκυτέρα ζωὴ
Καὶ μὲ προσμένει.

Ὅμως διατὶ ἐὰν ἔσπειρε
Παντοῦ εἰς τὴν οἰκουμένην
Τὴν χαρὰν μὲ τὴν θλίψιν
Τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς
Τὸ δίκαιον χέρι,

Διατὶ κ' ἐδῶ ὅπου μ' ἔρριψεν,
Εἰς τὴν ἀέριον σφαῖραν,
Μίαν νὰ μὴν εὕρω τρέχουσαν
Διὰ μέ, μόνην μίαν βρύσιν
Πορηγορίας:

Βρύσιν! — Καὶ τὰ θαυμάσια
Τῆς Ἀρετῆς ἀέννα
Νερὰ δὲν βλέπω; χύνονται
Ποταμηδὸν τριγύρω μου,
Τὴν γῆν σκεπάζουν.

Ὦ θνητοί, ποτισθῆτε·
Ἐὰν τὸ θεῖον πίετε
Ῥεῦμα, ὁ πόνος μὲ δάκρυα
Τὴν τράπεζαν, τὸ στρῶμά σας
Ἂς βρέξῃ τότε.

Ἂς ἔλθῃ τότε, ἂς ἔλθῃ
Νὰ σᾶς περικυκλώσῃ
Μὲ σκοτεινά, βρονταῖα
Πεπυκνωμένα σύννεφα
Ἡ δυστυχία.

Μία δύναμις οὐράνιος
Εἰς τὴν ψυχήν σας δίδει
Πτερὰ ἐλαφρά, καὶ ὑψόνεται
Λαμπρὸν τὸ μέτωπόν σας
Ὑπὲρ τὴν νύκτα.

Ἀπὸ τὰ Ὀλύμπια δώματα
Δροσερὸν καταβαίνει
Χαρᾶς, ἐλέου φύσημα
Καὶ στεγνόνει τὰ δάκρυα,
Τὸν ἱδρωτά σας.

Ἐκεῖ ὅπου ἐπατήσατε
Ἰδοὺ οἱ καρποὶ φυτρόνουν,
Καὶ τ' ἄνθη ἰδοὺ σκορπίζουσι
Τὰ κύματα εὐτυχῆ
Τῆς μυρωδίας.

Τῆς φιλίας αἱ χάριτες
Καὶ τοῦ Ὑμεναίου συμπλέκουσι
Χορῶν πλουσίους στεφάνους,
Βωμὸν ἔχουν τὸν θρόνον σας
Καὶ τὸν δοξάζουν.

Ἂν εἰς δικαίους ἔλθετε
Πολέμους, ἢ ἕνα μνῆμα,
Μνῆμα τίμιον εὑρίσκετε,
Ἢ τῶν θριάμβων τ' ἄσματα,
Καὶ τὰ κλωνάρια.

Τὰ πολύχρυσα πέπλα
Καὶ τ' ἀρώματα ὁ Πλοῦτος,
Γλυκὺ ἡ Σοφία τὸ φίλημα
Σᾶς χαρίζει, ἐὰν ἦνε
Μὲ σᾶς ἡ εἰρήνη.

Ὦ Ἀρετή! πολύτιμος
Θεά, σὺ ἠγάπας πάλαι
Τὸν Κιθαιρῶνα, σήμερον
Τὴν γῆν μὴ παραιτήσῃς
Τὴν πατρικήν μου.

Ὡς τὸ μόνον πειστήριον τῆς ποιητικῆς εὐφυΐας τοῦ Κάλβου παρέμειναν εἰς ἡμᾶς αἱ «Ὠδαί» του, εἴκοσι τὸν ἀριθμόν. «Δόσις ὀλίγη τε φίλη τε» κατὰ τὸν ποιητήν. Γνωρίζομεν ὅτι ὁ Κάλβος συνέγραψε φιλολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ συγγράμματα, μετέφρασε θεολογικὰς πραγματείας, συνέγραψε καὶ τραγῳδίας ἰταλιστί· τὰ πλεῖστα τούτων δὲν εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Ἐχρημάτισε πρὸς τούτοις καὶ συντάκτης Κερκυραϊκῶν ἐφημερίδων. «Εἰς τὸ ἐρχόμενον ἔτος, ἐὰν μοῦ φθάσῃ ἡ ζωή, σημειοῖ ὁ Κάλβος ἐν τέλει τῆς συλλογῆς τῶν Ὠδῶν του, καὶ ἡ τύχη μοῦ δώσῃ ἀρκετὴν ἡσυχίαν, θέλω ὡς παράδειγμα προβάλει στίχους ἡρωϊκούς—οὕτως ἀπεκάλει τὸν δεκαπενταπεντασύλλαβον στίχον διερρυθμισμένον κατὰ τὰς μετρικὰς ἀρχάς του—ὑμνοῦντας τοὺς κατὰ τῶν ἀνηλεῶν τυράννων τῆς πατρίδος θριάμβους τοῦ Σταυροῦ. Κατὰ δὲ τὸ παρὸν ἄλλους παρὰ τοὺς ἄνωθεν δὲν δύναμαι νὰ προσφέρω.» Ἡ ζωὴ θὰ ἔφθανεν εἰς τὸν Κάλβον, ἂν ἡ τύχη τῷ παρεῖχε τὴν «ἡσυχίαν», τὴν ὁποίαν ηὔχετο ὁ ποιητής, τὴν γαλήνην, ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς ποιητικῆς δημιουργίας. Ἀλλ' αἱ ἀπηχήσεις τῆς ἑπταχόρδου λύρας δὲν εἴμαρτο νὰ παραταθῶσιν ἐπὶ πολύ. Μετὰ πολλῶν ἐτῶν διαμονὴν ἐν Κερκύρᾳ, ἀπολέσας τὴν θέσιν του, μόλις προσεποριζετο τὸ ζῆν ἐξ ἰδιαιτέρων παραδόσεων. Ἔπαυσε νὰ γράφῃ στίχους. Κατὰ τὸ 1859 ἀπῆλθε τῆς νήσου, πτωχός, πάσχων τοὺς ὀφθαλμούς, κατατρυχόμενος ἐκ τῶν θλίψεων. Καταπονηθεὶς ἐκ τῆς δυστυχίας, ἐπανέκαμψεν εἰς Λονδῖνον, ἔνθα περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του συνῆψε καὶ δεύτερον γάμον. Ἀπεβίωσεν ἐν Λονδίνῳ τῷ 1869. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐπένθησε τὸν θάνατόν του. Αὐτὴ ἡ ποίησις, ἥτις ἄλλοτε διὰ τῆς σθεναρᾶς φωνῆς τοῦ Βαλαωρίτου ἐθρήνησε τὸν θάνατον τοῦ Σολωμοῦ, ἐτήρησε σιγὴν διὰ τὸ ἀγνότερον τῶν τέκνων της. Παράδοξος τύχη ποιητοῦ, ἀφιερώσαντος πάσας τὰς χορδὰς τῆς λύρας του εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ὑπὲρ πάντας λησμονηθέντος ὑπὸ τῆς πατρίδος.

Αἱ πρῶται δέκα Ὠδαὶ τοῦ Κάλβου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ λύρα» ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον ἐν Γενεύῃ τῷ 1824, αἱ δὲ λοιπαὶ δέκα ἐν Παρισίοις τῷ 1826. Ἀμφότεραι ἔτυχον γαλλικῆς μεταφράσεως ὑπὸ δύο ἐκ τῶν ἀρίστων Σινολόγων τῆς ἐποχῆς. Τοιαύτη ἐκτίμησις πρὸς ἕλληνα ποιητὴν δὲν ἦτο ἀπροσδόκητος ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ φιλελληνισμὸς ἤκμαζεν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ὡς θέμα τοῦ ἐτησίου ποιητικοῦ διαγωνίσματος αὐτῆς ὥριζε τὴν «Ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων.» Τὰ ποιήματα τοῦ Κάλβου ἐκέρδιζαν, ὑποθέτω, ἐν μεταφράσει εἰς γλῶσσαν ἔθνους, οὐτινος οἱ πολῖται ἦσαν ὡριμώτεροι τῶν συμπολιτῶν τοῦ Κάλβου πρὸς κατανόησιν αὐτῶν. Ὅτε πρὸ ἑπταετίας ἡ κυρία

Ἀδὰμ ἐδημοσίευσε τῇ συνεργασίᾳ τοῦ κ. Δ. Βικέλα τὸ «Περὶ συγχρόνων ἑλλήνων ποιητῶν» βιβλίον της ἀπὸ τοῦ Ρήγα μέχρι τοῦ Δ. Παπαρρηγοπούλου, παρέθηκεν ἐν αὐτῷ διάφορα ἀποσπάσματα νεοελληνικῶν στίχων ἐν γαλλικῇ μεταφράσει εἰς τὸ πεζόν. Καθ' ἃ ἤκουσα διαβεβαιούμενον ἐκ πηγῆς ἀξιοπίστου, τὴν βαθυτέραν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν παρὰ τοῖς γάλλοις ἀναγνώσταις τοῦ βιβλίου τὰ ἐκ τῶν Ὠδῶν τοῦ Κάλβου παρατεθέντα ἀποσπάσματα. Ἡ «Ζάκυνθος» καὶ ὁ «Ὠκεανός», ἀπηλλαγμένα τοῦ ἀσυνήθους γλωσσικοῦ καὶ μετρικοῦ ἐνδύματος, ἅτινα τὰ καθιστᾷ παρ' ἡμῖν δυσεξιχνίαστα καὶ ἀμφισβητήσιμα, ἐπέλαμψαν ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει καὶ τῷ πλούτῳ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτῶν. Ἀμφότεραι αἱ περὶ ὧν λόγος ᾠδαὶ παρέχουσιν ἐπαρκῆ ἰδέαν τῆς ποιήσεως τοῦ Κάλβου καὶ ὑπὸ τὴν ἐντονωτέραν καὶ ὑπὸ τὴν τρυφερωτέραν αὐτῆς ὄψιν. Ἀλλὰ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀποκαλύπτεται εἰς μόνον τὸν διεξερχόμενον ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν εἴκοσιν Ὠδῶν, καθὼς τὰς ἔχω ὑπ' ὄψιν μου ἐν τῇ πενιχρᾷ ἐκδόσει τῆς Ζακύνθου. Αἱ Ὠδαὶ ἀποτελοῦσι λυρικὸν οἷον μεθ' ἑνότητος σύνθεμα, περιέχον ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ ἀνακυκλούμενον περὶ τὴν αὐτὴν κεντρικὴν ἰδέαν. Ἐν αὐτῷ αἱ εἰκόνες τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς φύσεως, οἱ θριαμβοι τῶν πολέμων, μεγάλαι ἀναμνήσεις καὶ μεγάλαι σκηναὶ συμπλέκονται ἐν ἀλληλουχίᾳ διὰ καινοφανοῦς λαμπρότητος ἐν τῷ χρωματισμῷ, ἀποτελοῦσαι πίνακας περιβαλλομένους ὑπὸ χρυσῶν πλαισίων. Καὶ πάντοτε ἐν τῷ ἄκρῳ ἑκάστου πίνακος, ὥς ποτε ὁ Φειδίας ἔγραψεν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Ἀθηνᾶς τὴν εἰκόνα του, ἀναφαίνεται ἡ μορφὴ τοῦ ποιητοῦ ἔνθους ἐκ παντὸς γενναίου καὶ μεγάλου. Λέγεται ὅτι ὁ κιθαρῳδὸς Τιμόθεος διὰ τῆς χρήσεως ἀντιρρόπων μελῶν, ἄλλοτε μὲν διήγειρεν ἐν τῷ μεγάλῳ Ἀλεξάνδρῳ τὸν πόθον τῶν συμποσίων, ἄλλοτε δὲ τὸν πόθον τῶν ὅπλων συμφώνως πρὸς τὸ ἑκάστοτε τονιζόμενον μέλος· ἀλλ' ὁ Κάλβος οὐδέποτε μεταβάλλει τὸν τόνον τοῦ ᾄσματός του· ἓν αἴσθημα διερμηνεύει, ἓν αἴσθημα ἐμπνέει· τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐνθουσιασμόν. Εἰς τοῦ ἱεροῦ λόχου τὴν θυσίαν ἐν Δραγατσανίῳ, εἰς τὰς σφαγὰς τῆς Χίου, εἰς τὴν ὁλοκαύτωσιν τῶν Ψαρρῶν, εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Κανάρη, τὰ τρόπαια τῶν ναυτικῶν νήσων, τὸν θάνατον τοῦ Βύρωνος, εἰς ἕκαστον θριαμβον καὶ εἰς ἕκαστον ὄλεθρον ἀφιεροῖ καὶ ἴδιον ᾆσμα. «Ὁ βωμὸς τῆς πατρίδος», ἡ εἰκοστὴ καὶ τελευταία ᾠδή, εἶνε ποίημα ἄξιον τοῦ Καλλίνου, τοῦ ποιητοῦ τῶν ἀρχαίων Ἰώνων. Ἐν αὐτῷ ὁ Κάλβος παροτρύνει τοὺς Ἕλληνας νὰ θυσιάσωσι τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς πατρίδος· τὸ ποίημα διακρίνει λιτότης ἐκφράσεως ἀσυνήθους εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ «Ὠκεανοῦ.» Νομίζεις ὅτι πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς κινδυνευούσης πατρίδος πρῶτος ὁ Κάλβος ἐγκαταλείπει, ὡς περιττὰ τὰ πλούσια κοσμήματα τῆς Μούσης του, καὶ ἀποθέτων τὴν λύραν του, ἀναλαμβάνει τὴν σάλπιγγα τοῦ Φερραίου.

Ἀλλὰ τὸ στοιχεῖον τοῦ Κάλβου εἶνε ἡ θάλασσα. Ἐπὶ τῶν γλαυκῶν κυμάτων τῆς Μεσογείου νήχεται ἡ ᾠδή του, ὡς ἀτίθασσος Γαλάτεια. Εἰς τὰ «χλωρά, μοσχοβολοῦντα νησιὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, εὐτυχισμένα χώματα, ὅπου ἡ χαρὰ καὶ ἡ εἰρήνη πάντα ἐκατοίκουν», ἐπιφυλάσσει τὰς ὡραιοτέρας στροφάς του, καὶ εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑμνογράφος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ὡς παρ' ἡμῖν τοῖς νεωτέροις ὁ μόνος ἀφιερῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἀξίους στίχους, καθ' ὅλως διάφορον τρόπον, εἶνε ὁ κ. Ἀριστομένης Προβελέγιος.

Γ'.

Ὁ Κάλβος περιέβαλε τὴν ποίησιν αὐτοῦ ἰδιόρρυθμον, σχεδὸν αὐθαίρετον ἔνδυμα. Οὐδεὶς ἐξύμνησεν ὀρθοδοξότερον αὐτοῦ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ὅμως οἱ στίχοι του κρίνονται ὡς στίχοι σχισματικοῦ καὶ αἱρεσιάρχου. Ἀφ' ὅτου ὁ Ἕλλην ἀπώλεσε τὸ αἴσθημα τῆς ἀρχαίας προσωδίας καὶ τὸν χρόνον διεδέχθη ἐν τῇ στιχουργίᾳ ὁ τόνος, ὁ τετράμετρος ἰαμβικός, ὁ κοινῶς καλούμενος δεκαπεντασύλλαβος, κατέστη βαθμηδὸν ὁ κατ' ἐξοχὴν τύπος ὑφ' ὃν ἡ ἑλληνικὴ φαντασία διεμόρφου τὰ πλάσματά της, ἡ κυψέλη ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἐθνικὴ ποίησις ἑκάστοτε ἀπέθηκε τὸ μέλι της. Ὁ στίχος τὸν ὁποῖον ἐν ἀρχῇ κατεφρόνουν οἱ Βυζαντινοὶ λογιώτατοι καὶ ὁ Τζέτζης μεταχειριζόμενος ἐστιγμάτιζεν ὡς ἀγοραῖον καὶ ἀγυρτικόν, ἐπεβάλλετο λεληθότως ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει, ὑπερβάλλων εἰς κάλλος καὶ εἰς εὐγένειαν τὰ παραμένοντα μάταια λείψανα τῆς ἀρχαίας μετρικῆς. Ἔντονος καὶ ἁπαλός, χαρίεις καὶ θλιβερός, εὐάρμοστος εἰς πᾶν εἶδος ποιήσεως, εἶνε τὸ ῥυθμικώτατον καὶ ἐκφρασικώτατον τῶν μέτρων ἐκ τῶν θελγόντων τὰ ὦτα καὶ συγκινούντων τὰς καρδίας ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ποικίλα μέτρα, εἰς ἃ πλουτεῖ ἡ νεωτέρα στιχουργία, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ καταγωγή των, εἴτε ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν ἀρχαίων εἰδῶν καὶ συστημάτων, εἴτε ἄλλως πως παρεισήχθησαν, ἐπολιτογραφήθησαν εἰς τὴν χώρανμας, θωπευτικά, εὐάρεστα, γνώριμα εἰς τὰ ὦτα. Καὶ ἡ πολυθέλγητρος *Ρίμα*, ἡ ἡμετέρα ὁμοιοκαταληξία, κατὰ τοὺς μὲν παιδαριώδες ἢ βαρβαρικὸν παίγνιον, ἀνάξιον τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς εὐγενείας τῆς τέχνης, κατὰ τοὺς δὲ ἀπορρέουσα ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος τῆς νεωτέρας Μούσης, σύμβολον τοῦ ἐνδομύχου καὶ ὀνειροπόλου αὐτῆς, «διὰ τῆς ἐπανελεύσεως τοῦ αὐτοῦ ἤχου ἐπανάγουσα ἑκάστοτε τὴν ψυχὴν εἰς ἑαυτήν», ἡ Ρίμα ἐχρησιμοποιήθη ἐν πολλοῖς καὶ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ποιητῶν. Ἀλλ' ἡ Μοῦσα τοῦ Κάλβου

ἀνεφάνη ὡς ζῶσα διαμαρτύρησις ἐναντίον τῶν δημωδῶν ῥυθμῶν, τῶν γνωρίμων μέτρων καὶ τῆς διασκεδαστικῆς ὁμοιοκαταληξίας. Εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ μελέτη τῆς ἰταλικῆς ποιήσεως ἀρκούντως ὑπεβοήθησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ στιχουργικοῦ καθεστῶτος. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἐδημιούργησε τὴν μετρικήν του, καὶ ἄλλοθεν ἂν παρέλαβε τὰς βάσεις της, τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι πρῶτος καὶ μόνος ἐφήρμοσεν αὐτὴν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ποιήσει.

(Ἕπεται συνέχεια) ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΦΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΡΙΣΛΕΡ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΔΩΔΕ

Μετάφρασις Χ. Ἀννίνου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Ποθητῆς ἥτις τῇ ἐφαίνετο ἐλαφροτέρα τοῦ συνήθους ἐγένετο αἴφνης μεγάλη κίνησις λογισμῶν καὶ ἀναμνήσεων. Πᾶσα ἡ ἀπομεμακρυσμένη ζωή της ἐφάνη πλησιάσασα. Καὶ τὰ ἐλάχιστα περιστατικὰ τῆς παιδικῆς της ἡλικίας, σκηναί τινες ἃς δὲν εἶχεν ἐννοήσει, λόγοι οὓς εἶχεν ἀκούσει ὡς ἐν ὀνείρῳ, ἀναπαρίσταντο εἰς τὸν νοῦν της.

Ἡ νεᾶνις ἐξεπλήττετο, ἀλλὰ δὲν ἐπτοεῖτο. Ἠγνόει ὅτι πρὸ τοῦ μεγάλου ἐκμηδενισμοῦ τοῦ θανάτου ἐπέρχεται συχνάκις στιγμὴ τοιαύτη παραδόξου ὑπερβολικῆς διεγέρσεως, ὡσανεὶ τὸ ὂν ὁλόκληρον ἐνέτεινε πασας αὐτοῦ τὰς ἰδιότητας καὶ τὰς δυνάμεις κατὰ τὸν τελευταῖον λεληθότα ἀγῶνα.

Ἀπὸ τῆς κλίνης ἔβλεπε τὸν πατέρα της καὶ τὴν μητέρα της, τὴν μὲν πλησίον της, τὸν δὲ ἐντὸς τοῦ δωματίου τῆς ἐργασίας, οὕτινος εἶχεν ἀφεθῇ ἡ θύρα ἀνοικτή. Ἡ κυρία Δελομπὲλ ἔκειτο ἐπὶ τῆς καθέδρας ἐν τῇ χαύνῃ στάσει τῆς μακρᾶς κοπώσεως, εἰς ἣν ἐπὶ τέλους ὑποκύπτει τις, πᾶσαι δὲ αἱ πληγαί, τὰ μεγάλα τραύματα τῆς σπάθης, δι' ὧν ἡ ἡλικία καὶ αἱ ὀδύναι σημειοῦσι τὰ γηράσαντα πρόσωπα ἐφαίνοντο θλιβερὰ καὶ ἀνεξάλειπτα ἐν τῇ χαλαρώσει τοῦ ὕπνου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἡ θέλησις, αἱ διάφοροι ἀσχολίαι ἐπιθέτουσιν οἱονεὶ προσωπεῖον ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς ἐκφράσεως τῆς μορφῆς· ἀλλὰ τὴν νύκτα αὕτη ἐπανέρχεται εἰς τὴν φυσικήν της κατάστασιν. Κατ'ἐκείνην τὴν ὥραν αἱ βαθεῖαι ῥυτίδες τῆς ἀγαθῆς καὶ ἀξίας γυναικός, τὰ ἐρυθρά της βλέφαρα, ἡ ἀραιὰ καὶ λευκανθεῖσα παρὰ τοὺς κροτάφους κόμη, ἡ σύσπασις τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας βασανισθεισῶν ταλαιπώρων χειρῶν της, τὰ πάντα ἐφαίνοντο καὶ ἡ Ποθητὴ εἶδε τὰ πάντα. Ἐπόθει νὰ ἔχῃ περισσοτέραν δύναμιν ὅπως ἐγερθῇ καὶ ἀσπασθῇ τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο καὶ γαλήνιον μέτωπον, ὅπερ αἱ ῥυτίδες ηὐλάκωνον ἀλλὰ δὲν ἠμαύρουν.

Ὡς ἀντίθεσις, διὰ τῆς ἡμικλείστου θύρας ὁ ἔνδοξος Δελομπὲλ ἐνεφανίζετο πρὸς τὴν θυγατέρα του ἐν μιᾷ τῶν ἀγαπητῶν του στάσεων. Καθήμενος καὶ ἐστραμμένον ἔχων τὸ σῶμα κατὰ τὰ τρία τέταρτα πρὸ τῆς τραπέζης τῆς ἐπεστρωμένης διὰ μακρᾶς ὀθόνης ἔνθα παρετίθετο τὸ δεῖπνόν του, ἔτρωγεν ἐνῷ ταὐτοχρόνως ἀνεγίνωσκε φυλλάδιον στηριζόμενον ἀντικρύ του ἐπὶ τῆς φιάλης τοῦ ὕδατος. Ὁ μέγας ἀνὴρ εἶχε μόλις ἐπιστρέψει—ὁ κρότος μάλιστα τῶν βημάτων του πιθανῶς εἶχεν ἀφυπνίσῃ τὴν ἀσθενῆ—καὶ διεγηγερμένος εἰσέτι ἐκ τῆς κινήσεως καὶ ἐκ τῆς διεξαγωγῆς λαμπρᾶς θεατρικῆς παραστάσεως ἐδείπνει μόνος σοβαρῶς, μεγαλοπρεπῶς, φέρων τὴν καλῶς προσαρμοζομένην εἰς τὸ σῶμά του καινουργῆ ῥεδιγκόταν, μὲ τὸ μάκτρον δεδεμένον ὑπὸ τὸν πώγωνα, μὲ τὴν κόμην τεχνηέντως ἠνωρθωμένην διὰ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου.

Διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς της ἡ Ποθητὴ παρετήρησε τὴν φανερὰν δυσαναλογίαν ἥτις ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἐξηντλημένης, πενιχροτάτην ἐνδεδυμένης περιβολὴν ἥτις τὴν ἔκαμνε νὰ φαίνεται ἰχνοτέρα καὶ ὠχροτέρα, καὶ τοῦ πατρός της εὐδαίμονος, καλῶς τρεφομένου, ἀργοῦ, γαληνίου, μὴ ἔχοντος συνείδησιν. Δι' ἑνὸς βλέμματος ἐννόησε τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ὄντων διαφοράν. Ὁ κύκλος τῆς συνηθείας ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὰ τέκνα καταντῶσι νὰ μὴ βλέπωσι πλέον πολὺ καθαρά, διότι οἱ ὀφθαλμοί των ἐξοικειοῦνται εἰς τὸ ἰδιαίτερόν του φῶς, ἐξηφανίσθη αἴφνης δι' αὐτήν. Ἔκρινε νῦν τοὺς γονεῖς της ἐξ ἀποστάσεως, ὡς νὰ ἀπεμακρύνετο ἀνεπαισθήτως ἐξ αὐτῶν. Καὶ ἦτο βάσανος ἐπιπρόσθετος ἡ ὀξυδέρκεια αὕτη τῶν τελευταίων της στιγμῶν. Τί ἔμελλον νὰ γείνωσιν ἀφοῦ αὐτὴ ἤθελεν ἀποθάνει; Ἢ ἡ μήτηρ της θὰ εἰργάζετο πολὺ καὶ θ' ἀπέθνησκεν ἐκ τοῦ κόπου, ἢ ἡ ἀτυχὴς γυνὴ θὰ ἠναγκάζετο νὰ διακόψῃ πᾶσαν ἐργασίαν, ὁ δὲ ἐγωϊστὴς σύντροφός της, πάντοτε κατειλημμένος ἐκ τῆς θεατρικῆς φιλοδοξίας του θ' ἄφινεν ὥστε νὰ ἐξολισθήσωσιν ἀμφότεροι εἰς τὴν ἐσχάτην πενίαν, τὸ ζοφερὸν βάραθρον, ὅπερ εὐρύνεται καὶ βαθύνεται ἔτι μᾶλλον ὅσῳ τις κατέρχεται.

Δὲν ἦτο ἐν τούτοις κακός, ὡς εἶχεν ἀποδείξει πολλάκις. Κατείχετο μόνον ὑπὸ τυφλώσεως μεγάλης, ἣν οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαλείψῃ... Ἐσυλλογίσθη ν' ἀποπειραθῇ αὐτή, ἐσυλλογίσθη πρὶν ἀπέλθῃ — καὶ κάτι τῆς ἔλεγεν ἐνδομύχως ὅτι ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ μετ' ὀλίγον — ν' ἀποσπασῃ τὸν πυκνὸν πέπλον, ὃν ὁ ταλαίπωρος πατήρ της ἐκράτει ἑκουσίως καὶ διὰ τῆς βίας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.

Χεὶρ ἐλαφρά, φιλόστοργος ὡς ἡ ἰδική της ἡ-

δύνατο μόνη ν' ἀναλάβῃ τὴν τοιαύτην ἐγχείρησιν.

Μόνη αὐτὴ ἐδικαιοῦτο νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν πατέρα της:

— Κέρδιζε τὸ ψωμί σου!.. παραίτησε τὸ θέατρον!

Ἐπειδὴ δὲ ὁ καιρὸς ἐπεῖγεν, ἡ Ποθητὴ Δελομπὲλ ὡπλίσθη μὲ ὅλον αὐτῆς τὸ θάρρος καὶ τὸν προσεκάλεσε σιγά:

— Μπαμπα... μπαμπά!..

Ἀμέσως ἅμα ἤκουσε τὴν πρόσκλησιν τῆς θυγατρός του ὁ μέγας ἀνὴρ προσέδραμε μετὰ σπουδῆς. Εἶχε παρασταθῇ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην διὰ πρώτην φορὰν εἰς δραματικόν τι ἔργον ἐν τῷ θεάτρῳ Ἀμπιγκύ, ἐπανῆλθε δ' ἐκ τῆς παραστάσεως ἐξημμένος, ἠλεκτρισμένος. Τὰ πολύφωτα, οἱ χειροκροτοῦντες ἐγκάθετοι, αἱ εἰς τοὺς διαδρόμους συνδιαλέξεις, πᾶσαι αἱ ἐξάπτουσαι τὴν μανίαν του ἐρεθιστικαὶ λεπτομέρειαι εἶχον συντελέσει ζωηρῶς εἰς τὴν αὔξησιν τῆς πλάνης του.

Εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τῆς Ποθητῆς ἀκτινοβολῶν, ἐξαίσιος, κρατῶν τὴν λυχνίαν διὰ τῆς χειρός, εὐθυτενέστατος, μὲ μίαν καμέλιαν εἰς τὴν κομβιοδόχην.

— Καλησπέρα, Ζιζή, εἶπεν. Ἔξυπνη εἶσαι;..

Καὶ οἱ λόγοι του εἶχον τόνον τινὰ φαιδρόν, ὅστις ἀντήχει παραδόξως ἐν τῷ μέσῳ τῆς περιζ μελαγχολίας.

Διὰ τῆς χειρὸς ἡ Ποθητὴ ἔνευσεν αὐτῷ νὰ σιωπήσῃ, δεικνύουσα τὴν κοιμωμένην κυρίαν Δελομπέλ.

— Ἀπόθεσε τὴν λυχνίαν ἐκεῖ ἐπάνω... Θέλω νὰ σοῦ ὁμιλήσω.

Ἡ διακεκομμένη ἐκ τῆς συγκινήσεως φωνή της τὸν ἐξέπληξε, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ ὀφθαλμοί της, διεσταλμένοι πλέον τοῦ συνήθους, φωτιζόμενοι ὑπὸ βλέμματος διαπεραστικοῦ, ὅπερ οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχε παρατηρήσει εἰς αὐτούς.

Δειλιῶν ὁπωσοῦν ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν, μὲ τὴν καμέλιαν εἰς τὴν χεῖρα διὰ νὰ τῆς τὴν προσφέρῃ, μὲ τὸ στόμα προσπεποιημένον, τριζόντων τῶν καινουργῶν αὐτοῦ ὑποδημάτων, τοῦθ' ὅπερ αὐτὸς ἐθεώρει ἀριστοκρατικώτατον. Προφανῶς ἡ στάσις του ἐδήλου στενοχωρίαν, ἥτις ἀναμφιβόλως προήρχετο ἐκ τῆς μεγάλης ἀντιθέσεως τῆς ἐπικρατούσης μεταξὺ τῆς καταφώτου καὶ θορυβώδους πλατείας τοῦ θεάτρου ἐξ ἧς πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀπέλθει καὶ τοῦ μικροῦ ἐκείνου τῆς ἀσθενοῦς κοιτῶνος, ἔνθα ὁ κρότος καὶ τὸ φῶς μετριαζόμενα ἔθνησκον ἐντὸς πυρετώδους ἀτμοσφαίρας.

— Τί ἔχεις κόρη μου; ἠρώτησεν. Μήπως πάσχῃς περισσότερον;

Διὰ κινήσεως τῆς μικρᾶς ὡχρᾶς κεφαλῆς της ἡ Ποθητὴ ἀπήντησεν ὅτι τῷ ὄντι ἠσθάνετο ἑαυτὴν πολὺ πάσχουσαν καὶ ὅτι ἠθέλησε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον, πολὺ πλησίον. Ἀφοῦ δὲ ὁ μέγας ἀνὴρ προσήγγισεν εἰς τὸ προσκεφάλαιόν της, ἀπέθηκε τὴν καίουσαν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ βραχίονός του καὶ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς του μερικὰς λέξεις.... Ἦτο πολὺ κακά, πάρα πολύ. Συνησθάνετο ὅτι ὀλίγον ἔμελλεν ἀκόμη νὰ ζήσῃ.

— Λοιπόν, πατέρα, θὰ εὑρεθῇς μόνος μὲ τὴν μαμμά... Μὴ τρέμῃς ἔτσι!... Τὸ ἐγνώριζες ὅτι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ καὶ μάλιστα πολὺ γρήγορα ... Ἤθελα μόνον νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι ἀφοῦ 'πάγω ἐγώ, ἡ μαμμὰ δὲν θὰ εἶνε ἱκανὴ νὰ κερδίζῃ ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὸ σπίτι... Κύτταξε πόσον εἶνε ὡχρὰ καὶ καταβεβλημένη.

Ὁ ἠθοποιὸς παρετήρησε τὴν «ἁγίαν γυναικά του» καὶ ἐφάνη λίαν ἔκπληκτος διότι τῷ ὄντι εἶχε τοιαύτην ὄψιν Ἀλλ' ἐπαρηγορήθη διὰ μιᾶς σκέψεως ἐγωϊστικῆς.

— Ποτὲ δὲν ἦτο πολὺ γερή!

Ἡ παρατήρησις αὕτη καὶ ὁ τόνος δι' οὗ ἐλέχθη ἐξηρέθισαν τὴν Ποθητὴν καὶ ἐκράτυναν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀπόφασίν της. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν ἀνηλεὴς φαινομένη πρὸς τὰ ὀνειροπολήματα τοῦ ἠθοποιοῦ:

— Τί θὰ γίνετε καὶ οἱ δυό σας ἀφοῦ ἐγὼ δὲν θὰ ὑπάρχω πλέον;... Ναί, τὸ εἰξεύρω ὅτι ἔχεις πολὺ μεγάλας ἐλπίδας, ἀλλ' ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ πραγματοποιηθοῦν. Τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἀναμένεις πρὸ τόσου καιροῦ ἐνδέχεται ἀκόμη νὰ βραδύνουν· καὶ εἰς τὸ ἑξῆς πῶς θὰ κάμετε; Ἄκουσε, καλέ μου πατέρα, δὲν θέλω νὰ σὲ λυπήσω... Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἡλικίαν ὁποῦ ἔχεις καὶ ὅπως εἶσαι νοήμων θὰ ἦτο εὔκολον..... Ὁ κ. Ρίσλερ δὲν θὰ ἤθελε καὶ καλλίτερον, εἶμαι βεβαία!....

Ἐλάλει βραδέως, μετὰ κόπου, ἐκζητοῦσα τὰς λέξεις, παρεμβάλλουσα μεταξὺ ἑκάστης φράσεως μακρὰ διαλείμματα σιγῆς, ἅτινα ἤλπιζε πάντοτε νὰ ἴδῃ πληρούμενα ὑπὸ νεύματός τινος ἢ ἀναφωνήσεως τοῦ πατρός της. Ἀλλ' ὁ ἠθοποιὸς δὲν ἠννόει. Ἠκροᾶτο, τὴν ἔβλεπε μὲ τοὺς χονδροὺς στογγύλους ὀφθαλμούς του συναισθανόμενος ἀορίστως ὅτι ἐκ τῆς παιδικῆς ἐκείνης ἀθῶας καὶ ἀμειλίκτου συνειδήσεως, κατηγορία τις ἐγείρεται κατ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ ἠγνόει ἀκόμη ὁποία ἦτο.

— Πιστεύω ὅτι καλὰ θὰ ἔκαμνες, ἐπανέλαβεν ἡ Ποθητὴ δειλῶς, πιστεύω ὅτι θὰ ἔκαμνες καλὰ νὰ παραιτηθῇς...

— Αἴ;... πῶς;... τί;...

Ἡ νεᾶνις ἐσιώπησεν ἰδοῦσα τὸ ἀποτέλεσμα τῶν λόγων της. Ἡ τόσον εὐμετάβολος μορφὴ τοῦ γηραιοῦ ἠθοποιοῦ ἠλλοιώθη συσπασθεῖσα ὑπὸ σφοδρᾶς ἀπελπισίας, δάκρυα δέ, ἀληθῆ δάκρυα ἅτινα οὐδ' ἐσκέφθη κἂν ν' ἀποκρύψῃ διὰ τοῦ ἀναστρόφου τῆς χειρὸς ὅπως πράττουσιν ἐπὶ

τῆς σκηνῆς, ἐξώγκωσαν τὰ βλέφαρά του χωρὶς νὰ ἐκρεύσωσι, διότι ἡ λύπη περιέσφιγγε τὸν λαρυγγά του. Ὁ ἀτυχὴς ἤρχισε ἤδη νὰ ἐννοῇ. Ἐκ τῶν δύο ὄντων, τῶν ὁποίων ὁ πρὸς αὐτὸν θαυμασμὸς ἔμενεν εἰσέτι πιστός, τὸ ἓν ἀπηρνεῖτο τὴν δόξαν του! Ἡ θυγάτηρ του δὲν εἶχε πλέον πίστιν εἰς αὐτόν. Δὲν ἦτο δυνατὸν τὸ τοιοῦτο! Θὰ ἠννόησε κακῶς, θὰ ἤκουσε κακῶς... Ἐκ τίνος θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ παραιτηθῇ;.. ἔλα, ἂς ἀκούσωμεν! Ἀλλ' ἀπέναντι τῆς ἀφώνου ἱκεσίας τοῦ βλέμματός του τὸ ὁποῖον ἐζήτει χάριν, ἡ Ποθητὴ δὲν ἔσχε τὸ θάρρος νὰ τελειώσῃ. Ἄλλως τε εἶχεν ἐκλίπει ἤδη ἡ δύναμις καὶ ἡ ζωὴ ὁμοῦ τῆς ταλαιπώρου νεάνιδος.

Ἐψιθύρισε δὶς ἢ τρίς:

— Νὰ παραιτηθῇς, νὰ παραιτηθῇς....

Εἶτα ἡ μικρὰ κεφαλή της ἐπανέπεσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου καὶ ἐξέπνευσε χωρὶς νὰ εἴπῃ ἐκ τίνος θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ παραιτηθῇ....

Ἡ λεγομένη Δελομπὲλ ἀπέθανε, κύριε ἀστυνόμε. Καλὰ σᾶς ἔλεγα ἐγὼ ὅτι δὲν θὰ τὸ ξανακάμῃ πλέον! Ὁ θάνατος τὴν φορὰν ταύτην τοὺς ἀπήλλαξεν ἀπὸ τῆς πορείας καὶ τοῦ κόπου· ἦλθε καὶ τὴν παρέλαβε μόνος του. Καὶ τώρα, ὦ δύσπιστε, τέσσαρες σανίδες στερεῶς καρφωμέναι σοῦ ἐγγυῶνται περὶ τῆς παιδικῆς αὐτῆς ὑποσχέσεως. Ὑπεσχέθη νὰ μὴ τὸ ξανακάμῃ πλέον!

Ἡ νεαρὰ χωλὴ ἀπέθανεν. Ἡ εἴδησις αὐτὴ κυκλοφορεῖ εἰς τὴν συνοικίαν, ἣν τὸ θλιβερὸν γεγονὸς ἀνεστάτωσεν, ὄχι διότι ἡ Ποθητὴ ἦτο αὐτόθι πολὺ δημοτική, ἀφοῦ οὐδέποτε ἐξήρχετο καὶ μόνον ἐκ διαλειμμάτων ἐδείκνυε διὰ τῶν ὑέλων τῶν παραθύρων της τὴν ὠχρότητα δεσμώτιδος καὶ τοὺς περιβεβλημένους ὑπὸ στεφάνης ὀφθαλμοὺς ἀκαταπονήτου ἐργάτιδος· ἀλλὰ διότι κατὰ τὴν κηδείαν τῆς θυγατρός του ὁ ἔνδοξος Δελομπὲλ θὰ προσεκάλει ἀφεύκτως πολλοὺς ἠθοποιούς, οἱ δὲ Παρισινοὶ λατρεύουν τοὺς ἠθοποιούς. Ἀρέσκονται νὰ βλέπωσι διερχόμενα τὰς ὁδοὺς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ τὰ εἴδωλα αὐτὰ τῆς νυκτός, νὰ παρατηρῶσι τὴν φυσιογνωμίαν των ἀπηλλαγμένην ἐκ τοῦ ὑπερφυσικοῦ ὅπερ ἐπιχέουσιν ἐπ' αὐτῆς τὰ φῶτα τοῦ παρασκηνίου. Διὰ τοῦτο τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐνῷ προσηρμόζοντο δι' ἠχηρῶν κτύπων σφῦρα τὰ πένθιμα λευκὰ παραπετάσματα εἰς τὴν στενὴν θύραν τῆς ἐν τῇ ὁδῷ Μπράκ οἰκίας, οἱ περίεργοι ἐπλήρουν ἤδη τὰ πεζοδρόμια καὶ τὸ δάπεδον τῆς ὁδοῦ.

Εἶνε δίκαιον ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, ἢ τοὐλάχιστον ὅτι συνδέονται πρὸς ἀλλήλους διὰ τῆς ἀλληλεγγύης, διὰ τοῦ δεσμοῦ τοῦ κοινοῦ ἐπαγγέλματος οὐ ἕνεκα συνέρχονται ἐπὶ τῷ αὐτῷ εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως, εἰς τοὺς χορούς, εἰς τὰς συναυλίας, εἰς τὰ γεύματα τοῦ σωματείου, εἰς τὰς κηδείας.

Μολονότι ὁ ἔνδοξος Δελομπὲλ δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς τὸ ἐνεργὸν θεατρικὸν στάδιον καὶ τὸ ὄνομά του εἶχεν ἐντελῶς ἐξαφανισθῇ ἐντελῶς ἀπὸ δεκαπενταετίας ἐκ τῶν θεατρικῶν δελτίων τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν προγραμμάτων, ἤρκεσεν ἐν τούτοις ὅπως τοὺς συγκαλέσῃ μικρὰ δίστιχος σημείωσις δημοσιευθεῖσα εἰς ἄσημόν τινα θεατρικὴν ἐφημερίδα ἀναγγέλλουσα ὅτι: «*ὁ κ. Δελομπέλ, πρώην πρωταγωνιστὴς ἐν τοῖς θεάτροις τοῦ Μὲτζ καὶ τοῦ Ἀλανσὼν ἔσχε τὸ ἀτύχημα κτλ... Ἡ ἐκφορὰ γενήσεται κτλ.* Πάραυτα ἐκ πάσης γωνίας τῶν Παρισίων καὶ τῶν περιχώρων οἱ ἠθοποιοὶ συνέρρευσαν ἀθρόοι.

Ἐπίσημοι ἢ ἄσημοι, περιφανεῖς ἢ ἄγνωστοι συνῆλθον πάντες, ὅσοι εἶχον συνεργασθῇ μετὰ τοῦ Δελομπὲλ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὅσοι εἶχον συναντήσῃ αὐτὸν εἰς τὰ καφενεῖα τῶν θεάτρων, ὅπου ἦτο πρόσωπον φαινόμενον διαρκῶς, ἐξ ἐκείνων ὧν δυσκόλως ἀναμιμνήσκεται τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὧν ἐνθυμεῖται πάντοτε τὴν μορφὴν ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου αὐτοῦ διαμονῆς εἰς ὡρισμένον τινὰ τόπον, τοῦ ὁποίου οἱονεὶ φαίνονται ἀποτελοῦντες μέρος. Τέλος προσῆλθον καὶ ἠθοποιοὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν παρεπιδημοῦντες ἐν Παρισίοις πρὸς «ἐκπόρθησιν» διευθυντοῦ τινος καὶ ἀνεύρεσιν ἐπωφελοῦς μισθώσεως.

Πάντες δέ, ἀφανεῖς καὶ ἔνδοξοι, Παρισινοὶ καὶ ἐπαρχιῶται, ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης κατείχοντο μερίμνης, νὰ ἴδωσι τὸ ὄνομά των ἀναγραφόμενον εἴς τινα ἐφημερίδα ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς κηδείας. Διότι εἰς αὐτοὺς τοὺς ματαιοδόξους ἀνθρώπους οἱονδήποτε εἶδος δημοσιότητος εἶνε ἐπίζηλον. Ἐπὶ τοσοῦτον φοβοῦνται μὴ τὸ κοινὸν τοὺς λησμονήσῃ, ὥστε ὁσάκις δὲν ἐμφανίζονται πρὸ αὐτοῦ, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτῶν, νὰ ὑπενθυμίζωσιν ἑαυτοὺς παντοιοτρόπως εἰς τὴν τόσον ἄστατον καὶ τόσον ταχέως παρερχομένην παρισινὴν φήμην.

Ἀπὸ τῆς ἑνάτης ὥρας ἤδη ἅπας ὁ χύδην λαὸς τῆς συνοικίας τοῦ Ἕλους, ὁ ἀποτελῶν κουφολόγον ἐπαρχιώτην πληθυσμόν, ἀνέμενεν εἰς τὰ παράθυρα, εἰς τὰς θύρας, εἰς τὴν ὁδὸν τὴν διάβασιν τῶν ἠθοποιῶν. Ἀνέμενον αὐτοὺς οἱ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις βλέποντες διὰ μέσου τῶν κονισαλέων ὑέλων, οἱ ἀστοὶ διανοίγοντες τὰ διεσταυρωμένα παραπετάσματα τῶν οἰκιῶν των, αἱ οἰκοκυραὶ φέρουσαι κάνιστρον ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ βραχίονος, οἱ μαθητευόμενοι φέροντες δέμα τι ἐπὶ κεφαλῆς.

Τέλος ἤρχισαν νὰ προσέρχωνται οἱ ἠθοποιοὶ πεζοὶ ἢ ἐποχούμενοι, κατὰ μόνας ἢ καθ' ὁμίλους. Ἀνεγνωρίζοντο ἐκ τῶν ἐξυρισμένων προσώπων των, ὑποκυάνων περὶ τὸν πώγωνα καὶ τὰς παρειάς, ἐκ τῆς ἥκιστα φυσικῆς συμπεριφορᾶς των, πολὺ ἐμφαντικῆς ἢ πολὺ ἁπλῆς, ἐκ τῶν κατὰ συνθήκην προσπεποιημένων κινήσεων

των, πρὸ πάντων δὲ ἐκ τῆς ὑπερεκχειλιζούσης αἰσθηματικότητος, ἣν παρέχει αὐτοῖς ἡ ἀναγκαία διὰ τὴν ὀπτικὴν τῆς σκηνῆς ὑπερβολή. Ἦσαν τῇ ἀληθείᾳ ἀξιοπαρατήρητοι οἱ διάφοροι τρόποι δι' ὧν ἐξεδήλουν τὴν ἑαυτῶν συγκίνησιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι κατὰ τὴν λυπηρὰν αὐτὴν περίστασιν. Ἡ εἴσοδος ἑκάστου εἰς τὴν μικρὰν λιθόστρωτον καὶ ζοφερὰν αὐλὴν τῆς οἰκίας ὡμοίαζε πρὸς εἴσοδον εἰς τὴν σκηνήν, διέφερε δὲ ἀναλόγως τῆς ἰδιότητος τοῦ ἠθοποιοῦ. Οἱ μεγάλοι, οἱ πρωταγωνισταί, τεθλιμμένοι τὸ ἦθος, συνωφρυωμένοι εἰσερχόμενοι ἀπέμασσον κατὰ πρῶτον ἀναλλοιώτως διὰ τῆς ἄκρας τῆς χειρὸς των ἀπὸ τοῦ κανθοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ δάκρυ, ὅπερ ἠδυνάτουν νὰ συγκρατήσωσιν ἔπειτα ἀνεστέναζον, ἔβλεπον τὸν οὐρανὸν καὶ ἔμενον ὄρθιοι εἰς τὸ μέσον τοῦ θεάτρου, δηλαδὴ τῆς αὐλῆς, μὲ τὸν πῖλον ἐπακουμβῶντα ἐπὶ τοῦ μηροῦ, σείοντες ἐλαφρῶς τὸν ἀριστερὸν πόδα ὅπως κατευνάσωσι τὴν θλῖψιν των: Σιώπα, καρδιά μου, σιώπα! Οἱ κωμικοὶ ἀπενάντίας ἐπετηδεύοντο ἀφέλειαν. Ἐπλησίαζον πρὸς ἀλλήλους μὲ ἦθος θρηνῶδες καὶ καλοκάγαθον. ἀπεκάλουν ὁ εἷς τὸν ἄλλον «καϋμένε μου» σφίγγοντες ἰσχυρῶς τὰς χεῖρας ἀλλήλων, μὲ τὰς χαλαρὰς παρειὰς σειομένας ὑπὸ προσποιητοῦ τρόμου, μὲ τὰς γωνίας τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὰς γωνίας τῶν χειλέων καταβιβασμένας, τοῦθ' ὅπερ ὑπεβίβαζε τὴν συγκίνησίν των εἰς τὴν χυδαίαν ἔκφρασιν τοῦ μίμου.

Ὅλοι ἦσαν προσπεποιημένοι καὶ εἰλικρινεῖς....

Ἅμα ὡς εἰσήρχοντο οἱ κύριοι αὐτοὶ ἐχωρίζοντο εἰς δύο στρατόπεδα. Οἱ ἐρχόμενοι ἐπίσημοι ἠθοποιοὶ παρετήρουν μετὰ περιφρονήσεως τοὺς ἀγνώστους καὶ ῥυπαροὺς Ῥοβρικὰρ, ὧν ὁ φθόνος ἀπήντα εἰς τὴν περιφρόνησιν διὰ μυρίων κακεντρεχῶν παρατηρήσεων: «Εἶδες ὁ τάδε πῶς ἐγήρασεν, εἶδες τί χάλι ἔχει;.. Δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἐργασθῇ πολὺ ἀκόμη.»

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ὁμάδων ὁ ἔνδοξος Δελομπὲλ μελανείμων, φέρων ἐπιμελῶς μελανὰ χειρόκτια, περιήρχετο μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐρυθρούς, μὲ τοὺς ὀδόντας συνεσφιγμένους διαμείβων σιωπηλὰς χειραψίας. Ἦτο ὁ δυστυχὴς σφόδρα τεθλιμμένος, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν ἠμπόδισε νὰ ἐνουλίσῃ τὴν κόμην καὶ νὰ κτενίσῃ αὐτὴν κατὰ τρόπον ἁρμόζοντα μὲ τὴν περίστασιν. Παράδοξος χαρακτήρ! Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ διαγιγνώσκων τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του ποῦ ἡ ἀληθὴς λύπη διεχωρίζετο ἀπὸ τῆς ἐπιπλάστου, τόσον ἀμφότεραι ἦσαν ἀναμεμιγμέναι.... Μεταξὺ τῶν ἠθοποιῶν ἦσαν καὶ τινα ἄτομα γνωστὰ ἡμῖν, οἷον ὁ κ. Σέβης, ὑπέρ ποτε ἀξιοπρεπής, περιφερόμενος μετὰ προθυμίας περὶ τῶν ἐπισήμων ἠθοποιῶν, ἐνῷ ἡ κυρία Σέβη ἔμενεν ἐπάνω μετὰ τῆς ταλαιπώρου μητρός. Ἡ Σιδωνία δὲν ἠδυνήθη νὰ ἔλθῃ· ἀλλ' ὁ Ῥίσλερ ἦτο παρὼν συγκεκινημένος σχεδὸν ὅσον καὶ ὁ πατήρ, ὁ ἀγαθὸς Ῥίσλερ ὁ πάντοτε εἰλικρινὴς καὶ πρόθυμος φίλος, ὅστις εἶχε πληρώσει πάντα τὰ ἔξοδα τῆς θλιβερᾶς τελετῆς. Διὰ τοῦτο αἱ παρακολουθοῦσαι τὴν κηδείαν ἅμαξαι ἦσαν λαμπραί, οἱ κροσσοὶ τῶν παραπετασμάτων ἀργυροῖ καὶ τὸ φέρετρον ἦτο κατεσπαρμένον ὑπὸ ῥόδων καὶ λευκῶν ἴων. Ἐν τῇ πενιχρᾷ καὶ ζοφερᾷ αὐλῇ τῆς ὁδοῦ Μπρὰκ ἡ εὐπρεπὴς ἐκείνη λευκότης ὑπὸ τὰς νεκρωσίμους ἀδᾶς, τὰ ἄνθη ἐκεῖνα τὰ τρέμοντα καὶ κάθυγρα ἐκ τοῦ ἐπιρριπτομένου ἡγιασμένου ὕδατος ὡμοίαζον μὲ τὴν τύχην τῆς ταλαιπώρου νεάνιδος, ἧς καὶ τὸ ἐλάχιστον μειδίαμα πάντοτε εἶχε βραχῆ ὑπὸ τῶν δακρύων.

Ἡ πομπὴ ἐξεκίνησε βραδέως βαίνουσα διὰ τῶν σκολιῶν ὁδῶν.

Ἐπὶ κεφαλῆς ἐβάδιζεν ὁ Δελομπὲλ κλονούμενος ὑπὸ τῶν λυγμῶν, οἰκτείρων ἑαυτόν, ἀτυχῆ πατέρα ἐνταφιάζοντα τὸ ἴδιον τέκνον, ὅσον καὶ τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα του, εἰς τὸ βάθος δὲ τῆς εἰλικρινοῦς του λύπης διασώζων τὴν κενόδοξον ἀτομικότητά του, ἀπομείνασαν ἐκεῖ ὡς λίθος εἰς τὴν κοίτην ῥύακος, ἀκίνητος ὑπὸ τὰ μεταβλητὰ ῥεύματα.

Ἡ πομπὴ τῆς τελετῆς, ἡ μακρὰ μελανὴ γραμμὴ ἥτις ἀνέκοπτε τὴν κυκλοφορίαν τῶν ὁδῶν κατὰ τὴν διάβασίν της, αἱ πενθίμως κεκαλυμμέναι ἅμαξαι, τὸ μικρὸν ὄχημα τῶν Ῥίσλερ, ὅπερ ἡ Σιδωνία ἔπεμψε πρὸς ἐπίδειξιν ἵνα παρακολουθήσῃ τὴν κηδείαν, ταῦτα πάντα τὸν ἐκολάκευον, τὸν ἐξῆπτον ὁπωσδήποτε. Μίαν στιγμήν, μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῇ, ἐστράφη πρὸς τὸν βαδίζοντα παραπλεύρως αὐτοῦ Ῥοβρικὰρ καὶ εἶπεν αὐτῷ:

— Εἶδες;

— Τί;

Καὶ ὁ ἀτυχὴς πατὴρ ἀπομάσσων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐψιθύρισεν οὐχὶ ἄνευ τινὸς ὑπερηφανείας:

— Εἶνε καὶ δύο ἀρχοντικὰ ἀμάξια!...

Ταλαίπωρε Ζιζή, τόσον ἁπλῆ! Δὲν ἤρμοζεν εἰς σὲ ὅλη αὐτὴ ἡ ἐπιδεικτικὴ λύπη, ὅλη αὐτὴ ἡ πομπὴ τῶν ἐπισήμων θρηνωδῶν.

Εὐτυχῶς ἐκεῖ ἐπάνω ὑψηλὰ εἰς τὸ παράθυρον τοῦ ἐργαστηρίου, ἵστατο ὀρθία ἡ κυρία Δελομπέλ, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ ἴδῃ ἐκφερομένη τὴν θυγατέρα της.

— Χαίρε... χαῖρε!... ἔλεγεν ἡ μήτηρ σιγᾶ, σχεδὸν καθ' ἑαυτὴν σείουσα τὴν χεῖρα μετὰ κινήματος ἀσυνειδήτου παλίμπαιδος ἢ παράφρονος. Ὅσον σιγὰ καὶ ἂν ἐλέχθη ὁ ἀποχαιρετισμὸς οὗτος, ἡ Ποθητὴ Δελομπὲλ βεβαίως τὸν ἤκουσεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Α'.

Τὸ παραμύθι τοῦ κυανοῦ ἀνθρωπίσκου.

Εἴσθε ἐλεύθεροι νὰ μὴ πιστεύητε, ἀλλ' ἐγὼ πιστεύω ἀκραδάντως εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ κυανοῦ ἀνθρωπίσκου. Ἐγὼ δὲν τὸν εἶδά ποτε· ἀλλ' εἷς φίλος μου ποιητής, πρὸς ὃν ἔχω πᾶσαν ἐμπιστοσύνην μοὶ διηγήθη πολλάκις ὅτι συνηντήθη τὴν νύκτα μὲ τὸν παράδοξον αὐτὸν νάνον, ὑπὸ τὰς ἑξῆς περιστάσεις.

Ὁ φίλος μου ἔσχε τὴν ἀδυναμίαν νὰ ὑπογράψῃ μίαν συναλλαγματικὴν πρὸς τὸν ῥάπτην του, ὅπως δὲ ὅλοι οἱ εὐφάνταστοι ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει εὐθὺς ὡς ἔθηκε τὴν ὑπογραφήν του ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἀπηλλαγμένον ἐκ τοῦ χρέους του, καὶ ἡ ἰδέα τοῦ γραμματίου ὁλοτελῶς ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν νοῦν του. Ἀλλὰ νύκτα τινὰ ὁ ποιητὴς ἀφυπνίσθη αἰφνιδίως ὑπὸ παραδόξου κρότου προερχομένου ἐκ τῆς ἑστίας του. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ριγηλός τις πυργίτης ἐρχόμενος πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ θερμοῦ ἀτμοῦ τῆς σβεσθείσης πυρᾶς, ἢ ἀνεμοδείκτης σειόμενος ὑπὸ τοῦ μεταβαλλομένου ἀνέμου. Ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ κρότος ἐπεστάθη, διέκρινε δὲ καλῶς τὸν κωδωνισμὸν σάκκου ταλλήρων ἀναμεμιγμένον μέ τινα κρότον ἀλύσεων λεπτῶν. Ταυτοχρόνως ἤκουσε φωνὴν ὀξεῖαν ὡς τὸν συριγμὸν ἁμαξοστοιχίας μακρὰν εὑρισκομένης, διάτορον ὡς τὴν φωνὴν ἀλέκτορος, κράζουσαν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς στέγης: «Ἡ λῆξις!.. ἡ λῆξις!.»

— Ἄ, Θεέ μου!.. τὸ γραμμάτιόν μου!.. εἶπεν ὁ ἀτυχὴς νέος ἐνθυμούμενος αἴφνης ὅτι τὸ γραμμάτιόν του ἔληγε μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας· μέχρι δὲ τῆς πρωΐας ἐκινεῖτο ἀδιακόπως ἀναζητῶν ματαίως τὸν ὕπνον εἰς πάσας τὰς γωνίας τῆς κλίνης του καὶ μὴ εὑρίσκων εἰμὴ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ κατηραμένου συναλλάγματος. Τὴν ἐπαύριον, τὴν μεθεπομένην, πάσας τὰς ἐπακολούθους νύκτας ἀφυπνίσθη κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ἀντήχει πάντοτε ὁ κωδωνισμὸς τῶν ταλλήρων, ὁ κρότος τῶν ἀλύσεων καὶ ἡ ὀξεῖα φωνὴ ἥτις ἔκραζε σαρδωνικῶς: «Ἡ λῆξις! ἡ λῆξις!» Τὸ φοβερὸν δὲ εἶνε ὅτι ὅσῳ μᾶλλον ἡ ἡμέρα τῆς λήξεως ἐπλησίαζε τόσον ἡ κραυγὴ ἐγίνετο ἀγρία καὶ θηριώδης, πλήρης ἀπειλῆς περὶ ἀγωγῶν καὶ κατασχέσεων.

Ὁ καϋμένος ὁ ποιητής! δὲν ἤρκει ὅτι ἐκοπίαζεν ὅλην τὴν ἡμέραν διατρέχων ὅλην τὴν πόλιν ὅπως εὕρῃ χρήματα, ἀλλ' ἔπρεπε καὶ ἡ σκληρὰ ἐκείνη μικρὰ φωνὴ νὰ τοῦ ἀφαιρῇ τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἀνάπαυσιν. Εἰς τίνα τάχα ἀνῆκεν αὐτὴ ἡ φανταστικὴ φωνή; Ποῖον πονηρὸν πνεῦμα ἠρέσκετο νὰ τὸν βασανίζῃ τοιουτοτρόπως; Ἠθέλησε νὰ πληροφορηθῇ περὶ τούτου. Μίαν νύκτα λοιπὸν ἀντὶ νὰ κατακλιθῇ, ἔσβεσε τὸ φῶς τοῦ κοιτῶνός του, ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ ἀνέμεινεν.

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδιότητός του ὡς λυρικοῦ ποιητοῦ ὁ φίλος μου κατῴκει πολὺ ὑψηλά, εἰς τὸ ὑπόστεγον. Ἐπὶ ἀρκετὰς ὥρας ἄλλο τι δὲν εἶδεν εἰμὴ τὴν γραφικὴν ἔκτασιν στεγῶν συνεσφιγμένων, ἐπικλινῶν τῶν μὲν πρὸς τὰς δέ, ἣν αἱ ὁδοὶ διέσχιζον κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ὡς βαθύτατα βάραθρα καὶ εἰς ἣν αἱ καπνοδόχαι καὶ τὰ διακοπτόμενα ἀετώματα φωτιζόμενα ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης ἀπέδιδον ἰδιότροπον ἀνωμαλίαν. Ἄνωθεν τῶν ζοφερῶν καὶ κοιμωμένων Παρισίων ἡ ἔκτασις αὐτὴ τῶν στεγῶν ἀπετέλει ὡσεὶ δευτέραν πόλιν, ἐναέριον, μετέωρον καὶ κυμαινομένην μεταξὺ τοῦ κενοῦ τῆς σκιᾶς καὶ τοῦ ἀπαστράπτοντος σεληνιακοῦ φωτός.

Ὁ φίλος μου ἀνέμεινεν, ἀνέμεινεν ἐπὶ μακρόν. Τέλος περὶ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ὥραν τῆς πρωΐας ἐνῷ τὰ ὄρθια ἐν τῇ νυκτὶ κωδωνοστάσια μετεβίβαζον ἀπὸ τὸ ἓν πρὸς τὸ ἄλλο τὴν ὥραν, ἐλαφρὸν βῆμα ἠκούσθη πλησίον του ἐπὶ τῶν κεράμων καὶ τῶν σχιστολίθων καὶ φωνὴ ἀσθενικὴ ἐψιθύρισεν εἰς τὸν σωλῆνα τῆς καπνοδόχης: «Ἡ λῆξις! ἡ λῆξις!..» Τότε κύπτων ὀπισθοῦν ὁ ποιητὴς διέκρινε τὸν ἀχρεῖον μικρὸν κατεργάρην, τὸν βασανιστὴν τῶν ἀνθρώπων, ὅστις τὸν ἐμπόδιζε νὰ κοιμηθῇ ἀπὸ ὀκτὼ ἡμερῶν. Δὲν ἠδύνατο νὰ μοῦ εἴπῃ ἀκριβῶς ποῖον ἦτο τὸ ἀνάστημά του, ἐπειδὴ ἡ σελήνη πολλάκις ἐξαπατᾷ, ἕνεκα τῶν φαντασιωδῶν διαστάσεων ἃς παρέχει εἰς τὰ ἀντικείμενα καὶ τὰς σκιάς των. Παρετήρησε μόνον ὅτι ὁ παράδοξος αὐτὸς διαβολάκος ἦτο ἐνδεδυμένος ὅπως οἱ ὑπηρέται τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης, δηλαδὴ ἔφερεν ἱματιον κυανοῦν μὲ ἀργυρὰ κομβία, πῖλον *κλάκ*, γαλόνια λοχίου ἐπὶ τῆς περιχειρίδος· ἐκράτει ὑπὸ μάλης δερμάτινον χαρτοφυλάκιον, ὀγκῶδες ὅσον καὶ αὐτός, οὗ ἡ ἐξαρτωμένη ἐκ μακρᾶς ἁλυσίδος κλεὶς ἐκροτάλιζε φρενιτιωδῶς εἰς ἕκαστον αὐτοῦ βῆμα, ὅπως καὶ ὁ σάκκος τῶν ταλλήρων, ὃν ἔσειε διὰ τῆς ἑτέρας χειρός. Τοιουτοτρόπως εἶδεν ὁ φίλος μου τὸν κυανοῦν ἀνθρωπίσκον, ἐνῷ διήρχετο ταχέως ἐκ τοῦ μέρους τοῦ φωτιζομένου ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης· διότι ἐφαίνετο λίαν ἐπειγόμενος καὶ πολυάσχολος, διεσκέλιζε τὰς ὁδοὺς δι' ἑνὸς ἅλματος, ἔτρεχεν ἀπὸ τῆς μιᾶς καπνοδόχης εἰς τὴν ἄλλην, διολισθαίνων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς στέγης.

Ὁ κατηραμένος αὐτὸς ἀνθρωπίσκος ἔχει πολυαρίθμους πελάτας. Ὑπάρχουν τόσοι ἔμποροι εἰς Παρισίους, τόσοι ἀπειλούμενοι ὑπὸ τοῦ τέλους τοῦ μηνός, τόσοι δυστυχεῖς ὑπογράψαντες γραμμάτιον εἰς διαταγὴν ἢ θέσαντες τὴν ὑπογραφὴν των ὑπὸ τὴν λέξιν «Δέχομαι» ἔν τινι συναλλαγματικῇ! Πρὸς πάντας αὐτοὺς ὁ κυα-

νοῦς ἀνθρωπίσκος διερχόμενος ἀποτείνει τὴν ἀπειλητικὴν κραυγήν του. Ἐξέφερεν αὐτὴν ἄνωθεν τῶν ἐργοστασίων, ἐσβεσμένων κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν καὶ ἀφώνων, ἄνωθεν τῶν μεγάλων μεγάρων τῶν τραπεζιτῶν, βεβυθισμένων ἐν τῇ πολυτελεῖ σιγῇ τῶν ἑαυτῶν κήπων, ἄνωθεν τῶν μὲ πέντε ἢ ἓξ ὀρόφους οἰκιῶν ἐκείνων, τῶν ἀνίσων, ἀνομοίων στεγῶν, τῶν συσσωρευμένων εἰς τὰς πενιχρὰς συνοικίας. «Ἡ λῆξις! ἡ λῆξις!..»

Ἀπὸ τῆς μιᾶς ἐσχατιᾶς τῆς πόλεως μέχρι τῆς ἑτέρας, ἐν τῇ κρυσταλλίνῃ ἀτμοσφαίρᾳ ἣν σχηματίζουσιν ὑψηλὰ τὸ δριμὺ ψῦχος καὶ τὸ σεληνιακὸν φῶς ἡ μικρὰ στρηνὴς φωνὴ ἀντήχει ἀνηλεῶς. Πανταχοῦ δὲ ὁπόθεν διήρχετο ἐδίωκε τὸν ὕπνον, ἐξήγειρε τὴν ἀνησυχίαν, κατεπόνει τὸ πνεῦμα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔκαμνε νὰ διατρέχῃ ἀπὸ ἄνω ἕως κατω εἰς τὰς παρισινὰς οἰκίας ἀόριστός τις φρικίασις κακοδιαθεσίας καὶ ἀγρυπνίας.

Κρίνατε ὅπως θέλετε αὐτὸν τὸν μῦθον· ἀλλ' ἐν πασῃ περιπτώσει ἰδοὺ τί δύναμαι νὰ προσθέσω ἐγὼ πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς διηγήσεως τοῦ φίλου μου ποιητοῦ: νύκτα τινὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰανουαρίου ὁ γηραιὸς Σιγισμόνδος ταμίας τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου Φρομὼν καὶ Ρίσλερ ἀφυπνίσθη αἰφνιδίως ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ εἰς Μοντρούζ κειμένῃ κατοικίᾳ ἐκ τῆς αὐτῆς σπαρακτικῆς φωνῆς, τοῦ αὐτοῦ κρότου τῆς ἀλυσίδος, καὶ τῆς κραυγῆς:

«Ἡ λῆξις!»

— Καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές! ἐσκέφθη ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὀρθούμενος ἐπὶ τῆς κλίνης του, μεθαύριον λήγει ὁ μὴν... Καὶ ἐγὼ ἔχω τὸ θαρρος, νὰ κοιμῶμαι!...

Ἐπρόκειτο τῷ ὄντι περὶ σημαντικοῦ ποσοῦ, περὶ πληρωμῆς ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων διὰ δύο συναλλάγματα εἰς στιγμὴν καθ' ἣν διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τριακονταετίας τὸ ταμεῖον τῆς οἰκίας Φρομὼν εὑρίσκετο ἐν παντελεῖ ἀπορίᾳ χρημάτων. Πῶς θὰ ἔκαμνον; Πολλάκις ὁ Σιγισμόνδος ἀπεπειράθη νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τούτου πρὸς τὸν Φρομών, πλὴν οὗτος ἐφαίνετο ἀποφεύγων τὴν βαρεῖαν εὐθύνην τῶν ὑποθέσεων, καὶ διήρχετο διὰ τῶν γραφείων παντοτε βιαστικός, ἐξημμένος χωρὶς νὰ βλέπῃ ἢ ν' ἀκούῃ τι ἐκ τῶν πέριξ. Εἰς τὰς ἀνησύχους ἐρωτήσεις τοῦ ταμίου ἀπήντα δάκνων τὸν λεπτόν του μύστακα:

— Καλά, καλά, φίλτατέ μου Πλανῆ... Μὴ ἀνησυχῇς.. Θὰ φροντίσω!

Καὶ ἐνῷ ἔλεγε ταῦτα ἐφαίνετο διαλογιζόμενος παν ἄλλο πραγμα, ἀπέχων μυριάδας λευγῶν ἀπὸ τῶν συμβαινόντων. Διεδίδετο εἰς τὸ ἐργοστάσιον, ὅπου αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῆς κυρίας Ρίσλερ ἦσαν πασίγνωστοι, ὅτι ἡ Σιδωνία τὸν ἠπάτα καὶ τὸν καθίστα δυστυχέστατον. Πράγματι δὲ αἱ τρέλλαι τῆς ἐρωμένης του τὸν ἀπησχόλουν πολὺ περισσότερον παρὰ αἱ ἀνησυχίαι τοῦ ταμίου του. Ὁ Ρίσλερ δὲ οὐδέποτε ἐφαίνετο. Διήρχετο τὸν βίον ἔγκλειστος εἰς τὰ ὑπερῷα ἐπιτηρῶν τὴν μυστηριώδη καὶ ἀτελεύτητον κατασκευὴν τῶν μηχανῶν του.

Ἡ τοιαύτη ἀδιαφορία τῶν ἐργοστασιαρχῶν πρὸς τὰς ὑποθέσεις τοῦ καταστήματός των, ἡ παντελὴς ἔλλειψις ἐπιτηρήσεως, ἐπήνεγκον βαθμηδὸν γενικὴν χαλάρωσιν καὶ ἀταξίαν. Οἱ ἐργάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι ἔπραττον κατὰ βούλησιν, προσερχόμενοι ἀργὰ εἰς τὸ ἔργον των, ἀπερχόμενοι ἐνωρίς, ἀψηφοῦντες τὸν παλαιὸν κώδωνα, ὅστις ἀφοῦ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ὡδήγησε τὴν ἐργασίαν ἐφαίνετο νῦν σημαίνων τὸν κίνδυνον καὶ τὴν καταστροφήν. Εἰργάζετο ἀκόμη τὸ κατάστημα, διότι ἐμπορικὸς οἶκος προοδεύσας ἅπαξ, φέρεται μόνος ἐπὶ ἔτη ἐκ τῆς φορᾶς τῆς πρώτης ὠθήσεως· ἀλλ' οἵα σύγχυσις, οἵα ἀταξία ἐπεκράτει ὑπὸ τὴν κατ' ἐπιφάνειαν εὐπορίαν ταύτην!

Ὁ Σιγισμόνδος τὸ ἐγίνωσκε κάλλιον παντὸς ἄλλου, καὶ διὰ τοῦτο ἡ κραυγὴ τοῦ κυανοῦ ἀνθρωπίσκου βιαίως ἐξήγειρεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ὕπνου του· ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἴδῃ εὐκρινέστερον ἐν τῷ μέσῳ τῆς πληθύος τῶν ἔμπροσθέν του συνωθουμένων, συνταρασσομένων, ἀνακυκωμένων θλιβερῶν ἰδεῶν ὁ ταμίας ἀνῆψε τὸ κηρίον του καὶ καθήμενος ἐπὶ τῆς κλίνης του ἐσκέπτετο.... Ποῦ νὰ εὕρῃ αὐτὰς τὰς ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων; Βεβαίως τὰ ὀφειλόμενα παρὰ διαφόρων εἰς τὸ κατάστημα ἀνήρχοντο εἰς ποσὸν μεγαλείτερον αὐτοῦ. Ὑπῆρχον παλαιοὶ λογαριασμοὶ πελατῶν μένοντες πρὸ καιροῦ ἀνεξόφλητοι, καθυστέρημά τι τῶν Προσασῶν καὶ ἄλλων· ἀλλ' οἵαν ταπεινωσιν θὰ ἠσθάνετο ἐὰν ἠναγκάζετο νὰ ὑπάγῃ νὰ περισυνάξῃ τὰ παλαιὰ αὐτὰ χρέη! Τὰ τοιαῦτα δὲν γίνονται εἰς τοὺς μεγάλους ἐμπορικοὺς οἴκους, διότι ἄλλως θὰ ὡμοίαζον πρὸς εὐτελεῖς μικρεμπόρους. Καὶ ὅμως πάλιν τὸ τοιοῦτο θὰ ἦτο προτιμότερον τῆς διαμαρτυρήσεως... Ὤ, φοβερὰ ἦτο ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἤρχετο ὁ εἰσπράκτωρ τῆς τραπέζης πρὸ τοῦ δικτυωτοῦ του, μὲ τὸ ἦθος πλῆρες ἐμπιστοσύνης καὶ βεβαιότητος, θ' ἀπέθετεν ἡσύχως τὰ γραμμάτια ἐπὶ τῆς μικρᾶς σανίδος, αὐτὸς δέ, ὁ Πλανῆς, ὁ Σιγισμόνδος Πλανῆς θὰ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ:

— Πάρε ὀπίσω τὰ συναλλάγματά σου.. Δὲν ἔχω χρήματα νὰ σὲ πληρώσω!...

Ὄχι ὄχι· δὲν ἦτο δυνατόν! Πᾶσα ἄλλη ταπείνωσις ἦτο προτιμητέα αὐτῆς.

— Ἔστω!.. τὸ ἀπεφάσισα πλέον· αὔριον θὰ γυρίσω διὰ νὰ εὕρω χρήματα, ἔλεγε στενάζων ὁ ταλαίπωρος ταμίας.

Ἐνῷ δὲ ἀνησυχεῖ τοιουτοτρόπως καὶ ἐβασανίζετο μὴ δυνάμενος νὰ κλείσῃ τὰ ὄμματα μέχρι πρωΐας, ὁ κυανοῦς ἀνθρωπίσκος ἐξακολουθῶν τὴν περιπολίαν του μετέβαινε καὶ ἔσειε τὸν σάκκον τῶν ταλλήρων ἄνωθεν ὑποστέγου τινὸς κατοικίας ἐν τῇ λεωφόρῳ Βωμαρσαί, ἔνθα ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς Ποθητῆς ὁ ἔνδοξος Δελομπὲλ μετοικήσας κατῴκει μετὰ τῆς συζύγου του.

«Ἡ λῆξις!.. ἡ λῆξις!.»

Φεῦ! ἡ καλὴ νεᾶνις δὲν εἶχεν ἀπατηθῇ εἰς τὰς προρρήσεις της. Μετὰ τὸν θάνατόν της, ἡ κυρία Δελομπὲλ δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ πολὺ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐργασίαν ἐπὶ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἐντόμων. Οἱ ὀφθαλμοί της εἶχον ἐξασθενήσει ἐκ τῶν δακρύων· αἱ γηραιαί της χεῖρες ἔτρεμον πολὺ καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ προσαρμόζωσι καταλλήλως τὰ κολίβρια, ἅτινα παρὰ πᾶσας τὰς προσπαθείας της ἀπέκτων φυσιογνωμίαν τεθλιμμένην καὶ ἀλγεινήν. Ἐδέησε νὰ παραιτήσῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην. Τότε ἡ θαρραλέα γυνὴ ἤρχισε νὰ ἐργάζηται ὡς ῥάπτρια· ἐπιδιώρθωνε τρίχαπτα, κεντήματα, κατήρχετο βαθμηδὸν εἰς τὴν τάξιν ἁπλῆς ἐργάτιδος. Ἀλλὰ τὰ κέρδη της ὀσημέραι γλίσχρα γενόμενα ἐπήρκουν μόλις εἰς τὰς πρώτας ἀνάγκας τοῦ οἴκου, ὁ δὲ Δελομπὲλ ὂν τὸ φοβερὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα τοῦ ἀέργου ἠθοποιοῦ ὑπεχρέου εἰς διαρκεῖς δαπάνας, κατήντησε νὰ γείνῃ κατάχρεως. Ὤφειλεν εἰς τὸν ῥάπτην του, εἰς τὸν ὑποδηματοποιόν του, εἰς τὸν ἔμπορον τῶν ὑποκαμίσων. Ἰδίως τὸν ἀνησύχει τὸ χρέος του διὰ τὰ περίφημα γεύματά του εἰς τὸ βουλεβάρτον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διευθύνσεώς του.

Ὁ λογαριασμὸς ἀνήρχετο εἰς διακόσια πεντήκοντα φράγκα πληρωτέα εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἰανουαρίου, τὴν φορὰν δὲ ταύτην δὲν ὑπῆρχεν ἐλπὶς ἀνανεώσεως τοῦ συναλλάγματος. Διὰ τοῦτο ἡ κραυγὴ τοῦ κυανοῦ ἀνθρωπίσκου προὐξένει εἰς αὐτὸν ῥῖγος τρόμου καθ' ἅπαντα τὰ μέλη.

Μία μόνη ἡμέρα ὑπελείπετο ἀπὸ τῆς λήξεως· μίαν μόνην ἡμέραν προθεσμίας εἶχεν ὅπως εὕρῃ τὰ διακόσια πεντήκοντα φράγκα. Ἐὰν δὲν ἤθελε τὰ εὕρῃ, πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ του ἀντικείμενα θὰ ἐπωλοῦντο ἐπὶ δημοπρασίας. Θὰ ἐπωλοῦντο τὰ ἀτυχῆ ἐκεῖνα ἔπιπλα, ἅτινα ἔμενον ἀναλλοίωτα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ γάμου του, ἀνεπαρκῆ, δύσχρηστα, ἀλλὰ προσφιλῆ ἐξ αἰτίας τῶν ἀναμνήσεων τῶν συνδεομένων μὲ τὰς σχισμάς των, μὲ τὰς ἐφθαρμένας αὐτῶν γωνίας. Θὰ ἐπωλεῖτο ἡ μακρὰ ἐκείνη τράπεζα τῆς κατεργασίας τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἐντόμων, ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς ὁποίας τακτικῶς ἤδη ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐδείπνει. Θὰ ἐπωλεῖτο ἡ μεγάλη καθέδρα τῆς Ζιζῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύναντο οἱ γονεῖς ν' ἀτενίσωσιν ἄνευ δακρύων καὶ ἤτις ἐφαίνετο οἱονεὶ διασώζουσα κάτι τι ἐκ τῆς προσφιλοῦς των θυγατρός, κάτι τι ἐκ τῶν κινημάτων της, ἐκ τῆς στάσεώς της, τὸν τύπον τῆς ἐπ' αὐτῆς διαμονῆς τοῦ σώματός της κατὰ τὰς μακρὰς ἡμέρας τῆς ἐργασίας ἢ τῆς ῥέμβης. Ἡ κυρία Δελομπὲλ θὰ ἔθνησκε βεβαίως βλέπουσα ἐξαφανιζομένας πᾶσας τὰς προσφιλεῖς ταύτας ἀναμνήσεις.

Ταῦτα διαλογιζόμενος ὁ ταλαίπωρος ἠθοποιός, οὗ ὁ παχύδερμος ἐγωϊσμὸς δὲν ἴσχυε πάντοτε νὰ τὸν προφυλάττῃ ἀπὸ τοὺς νυγμοὺς τοῦ ἐλέγχου, ἐστρέφετο καὶ ἐπανεστρέφετο ἐπὶ τῆς κλίνης του ἐκφέρων ἠχηροὺς στεναγμούς· διαρκῶς ἔβλεπε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν μικρὰν ὠχρὰν μορφὴν τῆς Ποθητῆς μὲ τὸ ἱκετευτικὸν καὶ τρυφερὸν βλέμμα ὅπερ ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸν ἐναγωνίως ὀλίγας στιγμὰς πρὸ τοῦ θανάτου της, ὅτε τὸν παρεκάλει σιγὰ νὰ παραιτηθῇ... νὰ παραιτηθῇ... Ἐκ τίνος ἄρά γε ἤθελε νὰ παραιτηθῇ ὁ πατήρ της; Ἐξέπνευσε χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ τοῦ τὸ εἴπῃ, ἀλλ' ὁ Δελομπὲλ μόλον τοῦτο εἶχεν ἐννοήσει καὶ εἰς τὴν ἀνοικτίρμονα ψυχήν του εἰσέδυσε ἔκτοτε ταραχή τις, δισταγμός, ὅστις ἀνεμίγνυτο σκληρῶς κατα τὴν νύκτα ἐκείνην μὲ τὰς περὶ τῶν χρημάτων ἀνησυχίας του....

«Ἡ λῆξις!.. ἡ λῆξις!..

Τὴν φορὰν ταύτην ὁ κυανοῦς ἀνθρωπίσκος ἐξέφερε καθὼς διήρχετο τὴν ἀπαισίαν κραυγήν του εἰς τὴν καπνοδόχην τοῦ κ. Σέβῃ.

Πρέπει νὰ μάθητε ὅτι ὁ κύριος Σέβης ἀπό τινος καιροῦ εἶχεν ἀφεθῇ εἰς ἐπιχειρήσεις σημαντικάς, εἰς ἐμπόριον «τοῦ ποδιοῦ» λίαν ἀόριστον, καθ' ὑπερβολὴν ἀόριστον, ὅπερ ἀπερρόφα πολλὰ χρήματα. Πολλάκις ἤδη ὁ Ρίσλερ καὶ ἡ Σιδωνία ἠναγκάσθησαν νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη τοῦ πατρός των, ἐπὶ τῷ ῥητῷ ὅρῳ ὅμως νὰ μένῃ ἥσυχος καὶ νὰ μὴ ἐπιχειρῇ πλέον ἐργασίας. Ἀλλ' αἱ διαρκεῖς αὗται μεταπτώσεις ἦσαν ἀναγκαῖαι εἰς τὴν ὕπαρξίν του. Ἤντλει ἐξ αὐτῶν νέον θαρρος καὶ φλογερωτέραν δραστηριότητα. Ὁσάκις δὲν εἶχε χρήματα ὁ κ. Σέβης ἔδιδε τὴν ὑπογραφήν του. Ἐπρίει μάλιστα καταχρησιν ἀξιοθρήνητον τῆς ὑπογραφῆς του, ἐλπίζων πάντοτε ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις του διὰ τῶν κερδῶν τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἀλλὰ κατὰ διαβολικὴν σύμπτωσιν, τὰ κέρδη ταῦτα δὲν ἐφαίνοντό ποτε, ἐνῷ τὰ ὑπογεγραμμένα γραμμάτια ἀφοῦ ἤθελον κυκλοφορήσει ἐπὶ μῆνας ὁλοκλήρους ἀπὸ τὸ ἓν ἄκρον τῶν Παρισίων εἰς τὸ ἄλλο ἐπανήρχοντο εἰς τὴν κατοικίαν του μετ' ἀπελπιστικῆς ἀκριβείας, κατάμαυρα ἐκ τῶν συναχθεισῶν ἐπ' αὐτῶν κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν των ἱερογλυφικῶν.

Ἀκριβῶς τὸ λῆγον κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἰανουαρίου χρέος ἦτο βαρύτατον καὶ ὅτε ἤκουσε διερχόμενον τὸν κυανοῦν ἀνθρωπίσκον ἐνεθυμήθη αἴφνης ὅτι δὲν εἶχεν ὀβολὸν ὅπως πληρώσῃ. Ὦ λύσσα! Ἔπρεπε πάλιν νὰ ταπεινωθῇ ἐνώπιον τοῦ Ρίσλερ, νὰ τρέξῃ τὸν κίνδυνον νὰ τοῦ ἀπο-

ποιηθῶσι, νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι παρέβη τὴν ὑπόσχεσίν του! Ἡ ἀγωνία τοῦ ταλαιπώρου τοιαῦτα διαλογιζομένου ἐπηυξάνετο ἐκ τῆς σιγῆς τῆς νυκτός, ὅτε ὁ ὀφθαλμὸς μένει ἄνευ ἀσχολίας, τὸ δὲ πνεῦμα δὲν ἔχει τι πρὸς διασκέδασιν, καὶ ἐκ τῆς ὁριζοντίου θέσεως ἥτις παρέχουσα εἰς τὸ σῶμα ἐντελῆ ἀκινησίαν καταλείπει τὸν νοῦν ἀνυπεράσπιστον εἰς τοὺς φόβους καὶ εἰς τὰς φροντίδας. Κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὁ κ. Σέβης ἀνῆπτε τὴν λυχνίαν του, ἐλάμβανε τὴν ἐφημερίδα καὶ προσεπάθει εἰς μάτην ν' ἀναγνώσῃ, πρὸς ἄκραν δυσαρέσκειαν τῆς ἀγαθῆς κυρίας Σέβη, ἥτις παρεπονεῖτο σιγὰ καὶ ἐστρέφετο πρὸς τὸν τοῖχον διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὸ φῶς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ καταχθόνιος ἀνθρωπίσκος ἀγαλλιῶν διὰ τὴν κακεντρέχειάν του ἀπήρχετο γελῶν σαρδωνικῶς ὅπως κωδωνίσῃ ὀλίγον τι ἀπωτέρω τὸν σάκκον καὶ τὴν ἀλυσίδα του. Ἰδοὺ αὐτὸς νῦν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Καλογραιῶν, ἄνωθεν τοῦ μεγάλου ἐργοστασίου, ὅπου ὅλα τὰ παράθυρα εἶνε σκοτεινά, πλὴν ἑνὸς μόνου εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου. . .

Καίτοι ἡ ὥρα εἶνε προκεχωρηκυῖα, ὁ Γεώργιος Φρομὼν ἀκόμη δὲν κατεκλίθη. Καθήμενος παρὰ τὴν ἑστίαν, μὲ τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν του, ἐν τῇ τυφλῇ καὶ ἀφώνῳ ῥέμβῃ τῶν προσβληθέντων ὑπὸ ἀνυπερθέτου συμφορᾶς, ἀνελογίζετο τὴν Σιδωνίαν, τὴν φοβερὰν Σιδωνίαν, ἥτις ἐκοιμᾶτο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τὸ ὑπεράνω πάτωμα. Τὸν εἶχε τρελλάνει ὁριστικῶς. Ἦτο βέβαιος ὅτι τὸν ἠπάτα, ἔχουσα σχέσεις μετά τινος ἐκ Τουλούσης ὀξυφώνου, τοῦ Καζαβὼν ἐκείνου, τοῦ λεγομένου καὶ Καζαβόνη, ὃν εἶχεν εἰσαγάγει εἰς τὴν οἰκίαν ἡ κυρία Δόβσων. Ἀπὸ πολλοῦ τὴν καθικέτευε νὰ μὴ συναναστρέφηται πλέον αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἡ Σιδωνία δὲν τὸν ἤκουε καὶ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν, προκειμένου περὶ μεγάλου χοροῦ ὅστις ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν εἰς τὴν οἰκίαν της, ἐδήλωσε ῥητῶς ὅτι εἶχεν ἀμετάπρεπτον ἀπόφασιν νὰ προσκαλέσῃ τὸν ὀξύφωνον.

— Εἶνε λοιπὸν ἐραστής σου! ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος μετὰ θυμοῦ, προσηλῶν τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπὶ τῶν ἰδικῶν της.

Ἡ Σιδωνία δὲν ἠρνήθη· οὔτε κἂν ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα. Ἁπλῶς μόνον ἀπαθέστατα, μὲ τὸ κακεντρεχὲς μειδίαμά της ἐδήλωσεν αὐτῷ ὅτι δὲν ἀνεγνώριζεν εἰς κανένα τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ κρίνῃ ἢ νὰ περιορίζῃ τὰς πράξεις της, ὅτι ἦτο ἐλευθέρα, ὅτι ἠννόει νὰ μένῃ ἐλευθέρα καὶ νὰ μὴ τυραννῆται οὔτε παρ' αὐτοῦ οὔτε παρὰ τοῦ Ῥίσλερ. Διῆλθον οὕτω μίαν ὥραν περίπου ἐντὸς τῆς ἁμάξης ἐχούσης καταβιβασμένα τὰ παραπετάσματα, φιλονεικοῦντες, ὑβρίζοντες ἀλλήλους, ἕτοιμοι σχεδὸν νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας . . . .

Καὶ νὰ συλλογίζηται ὅτι χάριν τῆς γυναικὸς αὐτῆς εἶχε τὰ πάντα θυσιάσει, τὴν περιουσίαν του, τὴν τιμήν του, καὶ αὐτὴν προσέτι τὴν ἀξιέραστον Κλαίρην, κοιμωμένην μετὰ τοῦ τέκνου του εἰς τὸν παρακείμενον θάλαμον, ὁλόκληρον εὐδαιμονίαν, ἥτις εὑρίσκετο ἐκεῖ, ὑπὸ τὰς χεῖράς του καὶ τὴν ὁποίαν περιεφρόνει χάριν ἐκείνης τῆς ἀθλίας! . . .

Καὶ τώρα τοῦ ὡμολόγει ὅτι δὲν τὸν ἠγάπα πλέον, ὅτι ἠγάπα ἄλλον. Αὐτὸς δὲ ὁ δειλὸς τὴν ἠγάπα ἀκόμη! Μὲ τί φίλτρον ἄρά γε τὸν εἶχε ποτίσει ;

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΔΟΝ ΠΕΤΡΟΣ

ΕΝ ΤΗ: ΑΛΛΟΔΑΠΗ: ΚΑΙ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ

Διὰ πρώτην φορὰν τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ ἡ λευκὴ γενειὰς τοῦ δὸν Πέτρου μοὶ ἐπεφάνησαν ἐν τοῖς διαδρόμοις τοῦ *Νέου Ξενοδοχείου* τοῦ Καΐρου. Περιεπάτει κατὰ μῆκος τοῦ διαδρόμου, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ τρίτου πατώματος. Ἐπροτίμησε τὸ τρίτον πάτωμα, ἕνεκα τῆς θαυμασίας θέας τῆς ἐκτεινομένης ἐξ αὐτοῦ πέραν τῶν ὑψηλῶν δένδρων τοῦ Ἐσβεκιὲ καὶ διότι κατοικῶν τις ἐκεῖ ἠδύνατο νὰ περιπατῇ εἰς τὸ ἡλιακόν, ὁπόθεν διακρίνονται αἱ Πυραμίδες, ὁ Νεῖλος καὶ τὸ φρούριον.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους προτιμήσαντες καὶ ἡμεῖς τὰ ὕψη ἐκεῖνα, ἐσυμπαθήσαμεν ἀμέσως πρὸς τὸν σεπτὸν ξένον, ὅστις περιφρονῶν τὴν ἐθιμοτυπίαν ἐταξείδευεν ὡς περιηγητὴς καὶ οὐχὶ ὡς ἡγεμών. Ἀλλ' ὁ Κεδίβης καὶ οἱ πασσάδες, πάντες ἄνδρες εὔσαρκοι, ἀνῆλθον ἀσθμαίνοντες μέχρι τοῦ τρίτου πατώματος, διὰ νὰ ὑποβάλωσι τὰ σεβάσματά των εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Βρασιλίας.

Τὴν ἑσπέραν, εἰς τὴν Ὄπεραν, κατὰ τὰ διαλείμματα ὁ δὸν Πέτρος, ἔχων τὴν κεφαλὴν ὀλίγον κεκλιμένην κατὰ τὴν συνήθειάν του, περιεπάτει ἐν τοῖς διαδρόμοις, μετὰ προσοχῆς παρατηρῶν τοὺς παρερχομένους. Ἡ αὐτοκράτειρα ἔμενεν ἐν τῷ θεωρείῳ της μετὰ μιᾶς κυρίας τῆς τιμῆς.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐξηκολούθησε τὸ ταξείδιόν του, μεταβαίνων εἰς Παλαιστίνην καὶ εἰς Συρίαν. Ἐν Βυρηττῷ δυσηρέστησε τὸν διοικητὴν τοῦ Λιβάνου Ρουστὲμ-πασσᾶν, πρεσβευτὴν τῆς Τουρκίας ἐν Λονδίνῳ ἤδη. Ἰδοὺ διατί:

Ἐνῷ οἱ γενικοὶ πρόξενοι, ἐν μεγάλῃ στολῇ, ὁ γραμματεὺς τοῦ πασσᾶ καὶ ὁ διοικητὴς τῆς Βυρηττοῦ ἀνήρχοντο διὰ τῆς μιᾶς κλίμακος τοῦ πλοίου, ὁ δὸν Πέτρος κατήρχετο διὰ τῆς ἄλλης, ἐπέβαινε μετὰ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ ναυάρχου Δελαμάρε κοινῆς λέμβου καὶ ἀπεβιβάζετο εἰς τὴν ξηράν, ἐπιφορτίσας τὸν ὑπασπιστήν του νὰ

ἀναγγείλῃ εἰς τὰς καταπλεούσας ἀρχὰς ὅτι ἡ Α. Μ. ἐξῆλθεν.

— Εὐτυχῶς, ἔλεγε κατόπιν ὁ Ρουστὲμ-πασσᾶς, λίαν λεπτολόγος εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἐθιμοτυπίας, εὐτυχῶς ὁποῦ ἤμην ἀσθενὴς καὶ ἔστειλα τὸν γραμματέα μου!

Μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἀφῆκαν ἥσυχον τὸν δὸν Πέτρον. Ὁ ἁπλοῦς καὶ φιλελεύθερος αὐτοκράτωρ δὲν ἐζήτει τίποτε περισσότερον.

Ἐπανείδομεν τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν αὐτοκράτειραν ἐν Λισσαβῶνι ἐπὶ τοῦ *Ὀρενόκου* τῆς Ἑταιρίας τῶν Γαλλικῶν Διαπορθμεύσεων.

Ἐπεβιβάζοντο διὰ νὰ μεταβῶσιν εἰς Βρασιλίαν καὶ προέπεμπεν αὐτοὺς μέχρι τοῦ πλοίου ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Πορτογαλλίας. Μεγάλη λέμβος, ἔχουσα ἔνθεν μὲν ὑψωμένον σκῆπτρον, ἔνθεν δὲ στέμμα καὶ ὁδηγουμένη ὑπὸ κωπηλατῶν φερόντων ἐνδυμασίας τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ἔφερε τὸ αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος.

Ὁ δὸν Πέτρος εἶχε τὸ ἦθος ἀνθρώπου, σπεύδοντος ν' ἀπαλλαγῇ τῆς ἐνοχλήσεως τῶν μεγαλείων. Καταλιπὼν τὴν ἀκολουθίαν του, περιήρχετο κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τὴν γέφυραν, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἐπιστέγου, παρατηρῶν τοὺς ἐπιβάτας καὶ ἐπανῆλθε πρὸς τὴν βασίλισσαν Μαρίαν καὶ τὸν βασιλικὸν ὁμιλον μόλις κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ.

Ὁ αὐτοκράτωρ παρέμεινεν ἐπὶ τῆς γεφύρας κατὰ τὴν ἐκ τοῦ Τάγου ἔξοδον, ἐνῷ τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐκανονοβόλουν πρὸς τιμήν του καὶ αἱ μουσικαὶ ἀνέκρουον τὸν βρασιλιανὸν ὕμνον.

Εἴχομεν προχωρήσει ἀρκετά, ὅτε τὸ τελευταῖον φρούριον ἔρριψε τὸν τελευταῖον κανονοβολισμὸν ἐν εἴδει ἀποχαιρετισμοῦ τῆς Εὐρώπης πρὸς τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικήν. Αἱ ῥοδίζουσαι ἐκ τοῦ δύοντος ἡλίου ἀκταὶ ἐξηφανίσθησαν καὶ ὁ κώδων ἐσήμανε τὴν ὥραν τοῦ γεύματος.

Κατὰ ῥητὴν διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ πλοίαρχος ἐτήρει τὴν θέσιν του εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης. Δεξιόθεν αὐτοῦ παρεκάθητο ἡ αὐτοκράτειρα, ἀριστερόθεν δ' ὁ αὐτοκράτωρ. Μεταβαίνουσαν καὶ ἐγειρομένην ἐκ τῆς τραπέζης τὴν αὐτοκράτειραν ὡδήγει ὁ πλοίαρχος.

Αἱ θαλαμηπόλοι καὶ ἡ κομμώτρια αὐτῆς ἐγευμάτιζον ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ, ἀλλ' εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ τροφοδότου. Ἡ ἀμφίεσις τῆς αὐτοκρατείρας ἦτο ἁπλουστάτη. Κανὲν κόσμημα, καμμία πολύτιμος δαντέλλα. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ Α. Μ. χωλαίνει ἐλαφρῶς, ἀλλ' ἡ χωλότης αὕτη δὲν εἶνε δυσάρεστος. Ἔχει ὡραίους ὀφθαλμούς, φιλοπράγμονας καὶ φαιδρούς, εἰλικρινὲς δὲ καὶ ἐράσμιον μειδίαμα.

Μετὰ τὸ πρῶτον τοῦτο ἐπὶ τοῦ πλοίου γεῦμα ὁ αὐτοκράτωρ ἀνῆλθεν ἐπὶ τῆς γεφύρας, ὅπου κατ' αἴτησίν του ὁ ὑποκόμης Βουὸν-Ρετίρο παρουσίασεν εἰς αὐτόν τινας τῶν ἐπιβατῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης συνδιελέγετο μετὰ πάντων, ὁμιλῶν περὶ τῆς εὐτυχίας τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο μέλλων νὰ ἐπανίδῃ μετ' ὀλίγον τὴν Βρασιλίαν. Τὴν Εὐρώπην ἐθεώρει πολὺ πενιχρὰν (αὐτὴ εἶνε ἡ λέξις του) λόγῳ φύσεως, μονότονον καὶ καχεκτικὴν λόγῳ βλαστήσεως.

— Θὰ ἰδῆτε τὴν Βρασιλίαν ἔλεγεν. Θὰ τὴν ἰδῆτε καὶ θὰ ἐννοήσητε διατί οὔτε ἡ Αἴγυπτος, οὔτε ἡ Κωνσταντινούπολις μὲ ἐξέπληξαν ἢ μὲ ἐθάμβωσαν.

Τινὲς τῶν Βρασιλιανῶν ἔφερον κατὰ τύχην μεθ' ἑαυτῶν μαῦρα κουκκία τῶν τροπικῶν καὶ κόνιν μανιόκας, δι' ἧς ὁ ἀρχιμάγειρος, κατὰ τὰς ὁδηγίας των, κατεσκεύασε τὴν *φεδζουγιάδαν*, τὸ ἐθνικὸν ἔδεσμα τῶν Βρασιλιανῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐγεύθη ἐξ αὐτοῦ μετὰ τῆς εὐχαριστήσεως, μεθ' ἧς ἡμεῖς οἱ Ῥῶσσοι τρώγομεν τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν φαγητόν, τὸ *τηστσηί*.

Εἰς τὸ Δακκάρ, ἐν Σενεγάλῃ, ὁ αὐτοκράτωρ ἐξῆλθε πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ μαύρου βασιλέως Ἡ συνέντευξις ὑπῆρξε πρωτότυπος. Ὁ αὐτοκράτωρ ἵστατο ὄρθιος ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ αἰθιόπος βασιλίσκου, περιστοιχιζομένου ὑπὸ τῶν γυναικῶν του καὶ ἠρνεῖτο νὰ καθήσῃ ἐπὶ ὑποσάθρου τινος καθίσματος, τὸ ὁποῖον εὔσωμος Μαῦρος ἔτεινεν εἰς αὐτὸν ἐπιμόνως.

Ὁ δὸν Πέτρος ἔκαμε πολὺ μικρὰν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς.

— Αὐτὸ αὐτοκράτωρ! μᾶς ἔλεγον ἐν τῷ τηλεγραφικῷ αὐτῶν ἰδιώματι, αὐτὸ ἀδύνατον. Διατί δὲν ἔχει χρυσὰ γαλόνια στολή του, καπέλο του;

Ἄλλως δὲν ἀγαπῶσι μόνον οἱ Μαῦροι τὰς πομπάς, τὸν χρυσὸν καὶ τὰς λοφιὰς καὶ δὲν εἶνε μόνον αὐτοὶ οἵτινες τὴν δύναμιν ἐκτιμῶσιν ἀναλόγως τῆς στιλβηδόνος τῶν στολῶν καὶ τῶν πτεροφόρων πίλων.

Ὁ δὸν Πέτρος δὲν ὑπέφερεν ἐκ τῆς τρικυμίας. Τὰς ἑσπέρας ἀνεζήτει διὰ μέσου τῆς ὁμίχλης τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Νοτίου Σταυροῦ καὶ τὸν πολικὸν ἀστέρα, κατερχόμενον πρὸς τὸν ὁρίζοντα καὶ ἐξαφανιζόμενον.

Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς Βαχίαν. Παρέστημεν δὲ εἰς τὴν ἐν τῷ δημαρχείῳ γενομένην ὑποδοχήν. Ἡ αὐτοκράτειρα προΐστατο κύκλου κυριῶν, τῶν μὲν λευκῶν, τῶν δὲ μαύρων.

Ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ εἰσῆλθεν, ἡ μουσικὴ ἐτόνισε θορυβώδη ὕμνον. Ἡ Α. Μ. μετὰ διαχύσεως ὅλως βρασιλιανῆς κατησπάσθη τινὰς τῶν ὑπηκόων του. Τὰ πυροτεχνήματα, ἀθέατα ὑπὸ τὸν μεσουρανοῦντα ἥλιον, ἀλλὰ διαρκῶς ἐκπυρσοκροτοῦντα ἐθριάμβευον. Δὲν ἤκουέ τις ἢ ἀνευφημίας καὶ θόρυβον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ *Ὀρενόκης* μετεβλήθη εἰς κιβωτὸν τοῦ Νῶε. Τὸ πλοῖον ἐπληρώθη αἰφνιδίως ἐκ πτηνῶν τοῦ τροπικοῦ, διαφόρων εἰδῶν

ψιτακκῶν, πιθήκων, ὄφεων καὶ ἀρωματωδῶν καρπῶν. Ὁ δὸν Πέτρος καὶ ἡ αὐτοκράτειρα ἦσαν καταμαγευμένοι. Διεσκέδαζον ζωηρότατα.

Παραπλεύσαντες ἀκόμη ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὴν ἀπέραντον βρασιλιανὴν παραλίαν, τόσον ἐπιτηδείαν εἰς τὸ λαθρεμπόριον, ἐφθάσαμεν τέλος εἰς Ρίον - Ἰανέϊρον. Πολεμικὸν πλοῖον ἦλθε πρὸς προϋπάντησιν τοῦ *Ὀρενόκου*. Μόλις εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα θαλαμηγὸς ἐπλησίασε τὸ πλοῖον καὶ μεγαλόσωμος ξανθὴ κυρία, μὲ ψυχρὰν τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου, ἀνῆλθεν ἐπ' αὐτοῦ, συνοδευομένη ὑπὸ πολυπληθοῦς ἀκολουθίας. Ἦτο ἡ αὐτοκρατορικὴ πριγκήπισσα Ἰσαβέλλα, ἀντιβασιλεύουσα κατὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ πατρός της.

Μετ' αὐτῆς ἦλθε καὶ ὁ σύζυγός της κόμης δ' Ἔ, ἀνὴρ εὐειδής, ἀλλ' ὀλίγον κωφός. Ἡ πριγκήπισσα Ἰσαβέλλα διῆλθε δύο ὥρας ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ἀνεχώρησεν ἄνευ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ἔμεινε ἐπὶ τοῦ πλοίου μέχρι τῆς δεκάτης τῆς ἐπιούσης. Ἐφαίνετο ὅτι μετὰ λύπης ἀπεχωρίζετο τῆς ζωῆς τοῦ περιηγητοῦ, διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὰ ἡγεμονικά του καθήκοντα. Τὴν ἐπιοῦσαν ἀπεχαιρέτησε πάντας, συλλήβδην καὶ κατ' ἰδίαν, τὸν πλοίαρχον, τοὺς ναύτας, τοὺς ἐπιβάτας. Ἀνεχώρησεν ἄνευ σπουδῆς, παρατηρῶν ἡμᾶς ἀκόμη ἐκ τῆς πρύμνης τῆς ἀτμακάκατου ἡς ἐπέβη καὶ ἀντιχαιρετῶν τοὺς ἐπιβάτας, οἵτινες ἐχαιρέτων αὐτὸν μᾶλλον ὡς συνεπιβάτην ἢ ὡς αὐτοκράτορα.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα τὸν εἴδομεν εἰς τὴν ὁδὸν *Οὐβιδόρ*, τὸ μέγα βουλεβάρτον τοῦ Ῥίου. Ὑφίστατο παράδοξον ὅλως διαδήλωσιν.

Ἐβάδιζε μόνος, φέρων μέλαιναν ῥεδιγκόταν καὶ ὑψηλὸν πῖλον, ἐν μέσῳ πλήθους ἀνθρώπων. Τῆς πομπῆς ἡγεῖτο καὶ εἵπετο πολυθόρυβος συνοδεία ὠρυομένων, φερόντων δᾷδας, τῶν ὁποίων αἱ ἀνταύγειαι ἐφώτιζον τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν του. Μαῦροι, ἐπικίνδυνοι αὐτοί, ἔτρεχον δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς πομπῆς [1]). Οἱ φιλήσυχοι ἀστοὶ κατέφευγον εἰς τὰ παρακείμενα καταστήματα. Μᾶς εἶπον ὅτι οἱ φοιτηταὶ περιεστοίχουν τὸν ἡγεμόνα καὶ ὅτι αὐτοὶ εἶχον ζητήσει τὸν περίπατον τοῦτον.

Δέκα πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ ἡγεμόνος, ἡ λέσχη τῆς πόλεως ἔδωκε χορὸν πρὸς τιμήν του. Ἡ αὐτοκράτειρα ἔφερεν ἐσθῆτα χρώματος ἀνοικτοῦ καλυπτομένην ὑπὸ τριχάπτων καὶ θαυμάσιον περιδέραιον ἐξ ἀδαμάντων. Ὁ συρμὸς ἐπέβαλε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰς ἐσθῆτας πολὺ συνεσφιγμένας. Τὰ φορέματα τῶν Βρασιλιανῶν δεσποινῶν ἦσαν τόσον στενά, ὥστε μόλις ἠδύναντο νὰ χορεύσωσιν. Εἰς τὸν χορὸν πτρίσταντο κομψότατοι ἱερεῖς. Οἱ Βρασιλιανοὶ εἶνε εἰς ἄκρον φιλόθρησκοι. Ὁ Ναβὰβ τῆς Βρασιλίας βαρῶνος Φριβοὺργ παρευρίσκετο εἰς τὴν ἑορτήν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ ἄνδρες ἐν Βρασιλίᾳ φέρουσι πολλοὺς ἀδάμαντας. Ὁ βαρῶνος Φριβοὺργ ἔφερε τοὺς μεγαλειτέρους.

Καθ' ἑκάστην Τρίτην καὶ Σάββατον, ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα ἐδέχοντο ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Χριστοφόρου. Ὁ κόσμος τῆς ἀνωτέρας περιωπῆς εἰσήρχετο εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὁ λαὸς δ' εἶχεν ἐλευθέραν εἴσοδον εἰς τὸν κῆπον. Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Χριστοφόρου εἶνε μεγάλη ἄρυθμος οἰκοδομή. Πολυτελὴς ἐπίπλωσις δὲν ἀπαιτεῖται ἐν Βρασιλίᾳ, ἕνεκα τοῦ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ κλίματος, ὅπερ φθείρει τὰ ὑφάσματα, μὴ ὑπολογιζομένων καὶ τῶν δηλητηριωδῶν ἐντόμων, τὰ ὁποῖα εἰσδύουσι μεταξὺ τοῦ μαλλίου καὶ τοῦ χόρτου.

Ὁ δὸν Πέτρος κοιμᾶται ὡς οἱ ὑπήκοοί του, ἐπὶ σκληρᾶς ξυλίνης κλίνης, καλυπτομένης διὰ ψάθης. Ἄλλοι προτιμῶσι τὰς αἰώρας. Τὸ παλάτιον εἶνε ἁπλούστατα διεσκευασμένον. Ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα περιήρχοντο τὰς αἰθούσας, λέγοντες ὀλίγας λέξεις πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν κεκλημένων, εἶτα δὲ κατήρχοντο εἰς τὸν κῆπον. Μὴ ὢν πλούσιος ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε πολυτελὴς κατὰ τὰς ἑορτάς του.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ πριγκήπισσα εἶνε γνωστὴ διὰ τὴν φιλαργυρίαν της, ἐλάττωμα κοινὸν εἰς τοὺς νεωτέρους ἡγεμόνας. Ἐλάττωμα εὐεξήγητον ἄλλως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῶν αἰφνιδίων ἐπαναστάσεων.

Τοὺς θερινοὺς μῆνας, ἡ αὐλὴ διέτριβεν ἐν Πετροὐπόλει, ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τοῦ κόλπου.

Ἡ Πετροὐπολις ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ Βάδεν, εἶνε δὲ ἄλλως γερμανικὴ ἀποικία. Περιβάλλεται ὑπὸ παμμεγίστων ὀρέων καὶ ἀδιεξόδων δασῶν, οἰκουμένων ὑπὸ πληθύος πιθήκων καὶ ψιττακῶν. Ἡ βλάστησις εἶνε ὑπερτέρα πάσης περιγραφῆς· ἀποτελεῖται ἀπὸ χειμάρρους ἀνθισμένων σχοίνων, θαμνωδῶν συστάδων καὶ φοινίκων ὑψουμένων δίκην στηλῶν πρὸς τὸν οὐρανόν. Τὰ ὄρη τῆς Πετροὐπόλεως ἔχουν ὕψος 1200 ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· ἀλλὰ τὸ δροσερὸν αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἀκατάπαυστον βροχήν. Οἱ κατοικοι μόλις ὀλίγας ὥρας αἰθρίας καθ' ἑκάστην ἀπολαμβάνουσιν. Θερμὸς κατακλυσμός, διαρκὴς καὶ ἀφόρητος ὑγρασία.

Τὸ παλάτιον τῆς Πετροὐπόλεως εἶνε πολὺ λιτώτερον τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Χριστοφόρου. Ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια δίδει ἐν αὐτῷ ἑσπερίδας τινάς, ὅλως ἀστικὰς διὰ τὴν μεγάλην ἁπλότητα. Μία τελευταία λεπτομέρεια. Ὑπὸ τὸν τροπικὸν ἡ ἐφίδρωσις εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην χώραν. Λογικὸν λοιπὸν εἶνε οἱ κάτοικοι νὰ φέρωσιν ἐνδύματα εὐρέα κατὰ τὸν ἀνατολικὸν τρόπον, ἀλλ' ὁ συρμὸς ἐπιβάλλει πανταχοῦ τὸν νόμον του. Τὰ ἐνδύματα ῥυπαίνονται ἐκ τοῦ ἱδρῶτος εἰς τοὺς ὤμους, τοὺς ἀγκῶνας, παντοῦ. Αἱ μεγαλείτεραι κυρίαι τὰ πλύνουν, τὰ *γυρίζουν* ἡ οἰκονομία εἶνε οἰκονομία. Ἡ πολυτέλεια εἶνε οἱ ἀδάμαντες καὶ οἱ ἄλλοι πολύτιμοι λίθοι, οἵτινες δὲν ἀλλοιοῦνται.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια διάγει βίον σπαρτιατικόν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐμποιεῖ μᾶλλον τὴν ἐντύπωσιν προέδρου δημοκρατίας ἢ μονάρχου.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πολλάκις τοῦ ἔτους ὁ αὐτοκράτωρ ὑπεβάλλετο εἰς τελετὰς παρωχημένων χρόνων. Ὤφειλε νὰ φέρῃ ἐνδυμασίαν τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἐκ λευκοῦ λειοσηρικοῦ καὶ μακρόουρον μανδύαν ἐκ μουσσελίνης, ὃν συνέστρεφεν ἀνυπομονῶν πέριξ τοῦ βραχίονος. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν Βουλῶν, οἱ Βρασιλιανοὶ ἐπέμενον νὰ βλέπωσι τὸν αὐτοκράτορα αὐτῶν ἐντὸς ὑελοφράκτου ἁμάξης, συρομένης ὑπὸ ὀκτὼ ἡμιόνων. Ὁ δὸν Πέτρος ἔφερε τότε ἐπὶ κεφαλῆς τὸ στέμμα καὶ μανδύαν μετ' ἐπινωτίου, ὑπόρραφον διὰ πτερῶν κιτρίνων πτηνῶν, λίαν σπανίων. Ἀμφίβολον ἂν οἱ Βρασιλιανοὶ θὰ εὕρωσι πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας τόσον ἀνεπίδεικτον. [1]

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν Βουλῶν, διαρκούσης τῆς τελετῆς περὶ ἧς εἴπομεν ἀνωτέρω, πρεσβευταί τινες μετὰ μεγίστης δυσκολίας συνεκράτουν τὸν γέλωτα. Ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς τὴν σοβαρότητά του ἐτήρει δυνάμει τῆς ἕξεως.

Ἡ ἐπανάστασις τῆς Βρασιλίας ἐνθυμίζει ὅτι ὁ δὸν Πέτρος εἶνε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ὁ δεύτερος αὐτοκράτωρ, ὅστις ἠναγκάσθη νὰ στερηθῇ τοῦ στηρίγματος τῶν μεσαίων τάξεων ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων. Ὁ πρῶτος ἀπώλεσεν τὴν ζωήν, [2] ὁ δεύτερος τὸν θρόνον.

(Lydie Paschkoff) Δ. Κ.

[1]) Οἱ Μαῦροι οὗτοι εἶνε ἐγκληματίαι ἐπίφοβοι, καθειργμένοι ἐν ταῖς φυλακαῖς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συντήρησις των εἶνε πολυδάπανος, ἀφήνουσιν αὐτοὺς ἐλευθέρους τότε δὲ μεταβάλλονται ἐκ νέου εἰς κλέπτας καὶ ληστάς. Φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν εἶδος σιδηρῶν ὀνύχων, διὰ τῶν ὁποίων σχίζουσι τρέχοντες, τὰ μέλη τῶν διαβατῶν. Φαίνεται ὅτι τοὺς μεταχειρίζονται καὶ οἱ πολιτικοὶ κατὰ τὰς ἐκλογάς. (Σημ. Μ. Ὀλίγον ἀπίστευτα πράγματα!)

[1]) Ἀναφέρεται ὅτι πρόεδρος μιᾶς τῶν νοτιαμερικανικῶν δημοκρατιῶν εἶχε παραγγείλει καὶ ἔφερε ἀδαμαντοκόλλητον ὅλυσιν ὡρολογίου, ἀξίας πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων φράγκων.

[2]) Ὁ Ἀλέξανδρος Β' τῆς Ῥωσσίας. Εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ μηδενισταὶ ἐστρατολογήθησαν ἐν μέρει μεταξὺ τῆς μερίδος ἐκείνης τῆς ἀριστοκρατίας, ἡ ὁποία ἐζημιώθη ἐκ τῆς χειραφετήσεως τῶν δουλοπαροίκων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

«Ὅστις εὕρῃ τὸ παρὸν χαρτίον, ἂν εἶνε τίμιος νέος, παρακαλεῖται νὰ γράψῃ πρὸς τὴν μὶς Μαίρην Χ... εἰς Λέβιστον (Ἡνωμένας Πολιτείας).

Τοιοῦτον ἦτο τὸ περιεχόμενον ἀνοικτοῦ γράμματος τὸ ὁποῖον εὗρε πρό τινων μηνῶν ἐντὸς δέματος ξυλίνων ὀδοντογλυφίδων ὑπάλληλός τις ξενοδοχείου ἐν Κανσάς. Ὁ εὑρὼν αὐτὸ ἔτυχε νέος ἔχων τὸ προσὸν τὸ ὁποῖον ἐζήτει ἡ γράφουσα. Ἐν ἀρχῇ ἐμειδίασε καὶ ἔβαλε τὸ παράδοξον χαρτίον εἰς τὸ θυλάκιον. Τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ ἐνθυμήθη· τὸ ἀνέγνωσε πάλιν καὶ ἤρχισε νὰ σκανδαλίζεται ὑπὸ τῆς περιεργείας.

Ποία νὰ εἶνε αὐτὴ ἡ Μαίρη; Νὰ εἶνε εὔμορφος ἐνάρετος, εὐφυής; Τὸ ἄγνωστον τὴν περιεβάλλε δι' ὅλων αὐτῶν τῶν προσόντων. Ἐπὶ τέλους μετὰ δισταγμὸν δύο τριῶν ἡμερῶν ἀπεφάσισε νὰ γράψῃ χάριν ἀστειότητος τάχα. Ἐκ τούτου ἐγένετο ἀρχὴ θελκτικωτάτης ἀλληλογραφίας, ἀνταλλαγὴ φωτογραφιῶν, αἰσθηματολογίαι καί... γάμος.

ΦΡΙΚΩΔΗΣ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ

Ἐν Νέῳ Μεξικῷ ἐγένετο πρό τινος ἡ ἑξῆς μονομαχία μεταξὺ ἑνὸς Ἰνδοῦ καὶ ἑνὸς Μεξικανοῦ κτηνοτρόφου πρωτάκουστος διὰ τὴν βαρβαρότητά της. Κατὰ τοὺς τεθέντας ὑπὸ τῶν μαρτύρων ὅρους ἕκαστος τῶν ἀντιπάλων ὤφειλε νὰ προτείνῃ τοὺς δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρός, ν' ἀποκόπτῃ δὲ αὐτοὺς κατὰ σειραν ὁ ἕτερος διὰ μαχαίρας. Ὁ ὑφιστάμενος τὸν φρικώδη ἀκρωτηριασμὸν ὑπεχρεοῦτο νὰ τηρήσῃ ἀπάθειαν· ἂν ἐδειλία πρὸς στιγμὴν ὁ ἀντίπαλος εἶχε δικαίωμα νὰ βυθίσῃ τὴν μάχαιραν εἰς τὰ στήθη του.

Ὁ κλῆρος ἠύνόησε τὸν Ἰνδόν, ὅστις ἀπέκοψε πρῶτος τὸν λιχανὸν τοῦ Μεξικανοῦ, χωρὶς αὐτὸς νὰ ταραχθῇ, ποσῶς. Δεύτερος ὁ Μεξικανὸς ἀπέκοψε τὸν ἀντίχειρα τοῦ Ἰνδοῦ. Καὶ ἐξηκολούθησεν ὁ ἀκρωτηριασμὸς μέχρι τοῦ τετάρτου δακτύλου μετ' ἴσης ἑκατέρωθεν ἀφοβίας. Ἦτο δὲ ἕτοιμος ὁ Ἰνδὸς ν' ἀφαιρέσῃ καὶ τὸν πέμπτον δάκτυλον τοῦ ἀντιτάλου, ὅτε ὁ μάρτυς τοῦ Μεξικανοῦ βλέπων τὸν φίλον αὐτοῦ λιποψυχοῦντα ἐκ τῆς αἱμορραγίας ἔσυρε πολύκροτον καὶ ἐπυροβόλησεν εἰς τὰ στήθη τὸν Ἰνδόν, ὅστις ἔπεσεν ἄπνους. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μεξικανὸς δὲν θὰ ἐπιζήσῃ, ὡς φαίνεται, μετὰ τὸν φρικώδη ἀκρωτηριασμόν, ὃν ὑπέστη. Οἱ δὲ μάρτυρες θὰ δικασθῶσιν ὡς συνεργοὶ τῆς φρικώδους αὐτῆς πάλης.

ΤΙΜΗ ΕΝΟΣ ΦΙΛΗΜΑΤΟΣ

Ἐν Λονδίνῳ τυρέμπορός τις γοητευθεὶς ἐκ τοῦ κάλλους τῆς συζύγου ἑνὸς κουρέως τὴν ἐρίλησε διὰ τῆς βίας εἰς τὴν παρειάν. Ὁ ἐρωτόληπτος ἐγκληματίας ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ προσβληθέντος συζύγου εἰς τὸ δικαστήριον, ἡ δὲ κυρία ἐζήτει ἐκεῖ μεγαλοφώνως τὴν παραδειγματικὴν τιμωρίαν τοῦ αὐθάδους αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις τὸ δικαστήριον εὑρὸν ὡς ἐλαφρυντικὴν περίπτωσιν τὸ κάλλος τῆς φιληθείσης κατεδίκασεν ἐν ἀρχῇ τὸν τυρέμπορον εἰς τὴν πληρωμὴν ἡμισείας λίρας — ἀντίτιμον τοῦ φιλήματος. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ

ένοχος ἐζήτησε συγγνώμην παρὰ τοῦ κουρέως. Ἡ ἀποζημίωσις κατεβιβάσθη εἰς 3 μόνον σελλίνια. Ὥστε κατὰ τὴν διατίμησιν ταύτην φίλημα ἀσυγχώρητον ἀξίζει τέσσαρας φορὰς περισσότερον παρὰ φίλημα συγχωρημένον.

ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Ὁ κύκνος θεωρεῖται ὡς τὸ μακροβιώτερον τῶν πτηνῶν· ζωολόγοι τινὲς βεβαιοῦσιν ὅτι δύναται νὰ ζήσῃ 300 ἔτη. Ὑπάρχουσι παραδείγματα ἀετῶν καὶ ἱεράκων οἵτινες ἔζησαν ὑπὲρ τὰ 150 ἔτη. Οἱ ψιττακοὶ καὶ οἱ κόρακες ζῶσι περισσότερον ἀπὸ 100 ἔτη. Τὰ ὑδρόβια πτηνὰ ἐν γένει εἶνε τὰ μακροβιώτερα Τῶν κατοικιδίων ἡ ζωὴ εἶνε βραχεῖα· ὁ ἀλέκτωρ δὲν ζῇ περισσότερον ἀπὸ 15—20 ἔτη, ἡ περιστερὰ μόλις 10, κόσσυφος ἐν κλωβῷ 15, ἀηδὼν 10. Τὰ τελευταῖα ταῦτα πτηνὰ ἐλεύθερα ζῶσι πολὺ περισσότερον.

ΔΗΜΩΔΗ ΔΙΣΤΙΧΑ
(Κυθήρων)

Βάσανα, πίκραις καὶ καῆμοί, λαβωματιαὶς καὶ πόνοι,
Γενήκανε 'ς τὸ στῆθός μου παντοτεινοὶ γειτόνοι.

*

Τῆς ἄσπρης ἄσπρα πρέπουνε, τῆς ροδινῆς γαλάζια,
Καὶ τῆς μελαχρινῆς χρυσᾶ πῶχει πολλὰ τὰ νάζια.

*

Τρέχει νερὸ 'ς τὸν ποταμὸ, κ' ἔπεσα μέσ' 'ς τ' αὐλάκι·
Ἐγύρευα γλυκὸ νερὸ καὶ μοῦτυχε φαρμάκι.

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Ν. Δελακοβίου).

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Ὁ ἐπιφανὴς γερμανὸς ἱστορικὸς Ἐρνέστος Κούρτιος ἐξελέχθη μέλος τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Βορδὼ ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ ὁ Λόεγγριν τοῦ Βάγνερ, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς παρητήθη τῆς ἰδέας ταύτης τὴν τελευταίαν ὥραν ἐκ φόβου μὴ συμβῶσι καὶ ἐκεῖ ταραχαὶ ὅμοιαι πρὸς τὰς ἐν Παρισίοις πρὸ διετίας.

— Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ὑπῆρχον καθ' ἅπασαν τὴν Β. Ἀμερικὴν 40 χιλιάδες καθολικῶν· σήμερον ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὑπερβαίνει τὰ 9 ἑκατομμύρια.

— Ὁ περιλάλητος Βαρνοὺμ κατεσκεύασεν ἐν Λονδίνῳ πλησίον τοῦ θηριοτροφείου εἶδος ἱπποδρόμου δυναμένου νὰ παραλάβῃ 5 χιλιάδας θεατῶν, διῃρημένον δὲ εἰς τρόπον ὥστε δύνανται νὰ γίνωνται συγχρόνως πέντε παραστάσεις.

— Ὁ γνωστὸς γερμανὸς γλωσσολόγος καὶ ἑλληνιστὴς Δανιὴλ Σάνδερς, συγγράψας ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ καὶ ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἑώρτασεν ἄρτι τὴν ἑβδομηκοστὴν ἀμφιετηρίδα του.

— Μηχανικόν τι ἐργοστάσιον τοῦ Μονάχου κατεσκεύασεν ἅμαξαν τρίτροχον κινουμένην δι' ἀερίου παραγομένου ἐκ βενζίνης ἢ ἄλλης ἀναλόγου ὕλης. Ἡ ἅμαξα αὕτη δύναται νὰ διατρέξῃ 10 χιλιόμετρα καθ' ὥραν, ἀλλ' εἶνε δύσχρηστος εἰς ὁδοὺς πόλεως.

— Τὸ προσεχὲς ἔτος θὰ πανηγυρισθῇ ἐν Βιέννῃ διὰ διεθνοῦς ἐκθέσεως γραμματοσήμων ἡ πεντηκονταετηρὶς τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς Αὐστρίαν.

— Ἡ ἐτησία παραγωγὴ παντοειδῶν μετάλλων καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον, ἥτις ἦτο ἐν ἔτει 1842 μόνον 61 ἑκατομμύρια τόννων, ἐν ἔτει δὲ 1860 141 ἑκατομμύρια, ἀνῆλθε τῷ τῷ 1888 εἰς τετρακόσια ἑκατομμύρια τόννων. Ὑπολογιζομένης τῆς ἀξίας αὐτῶν εἰς 9 δραχμὰς κατὰ τόννον, ἐξάγεται ὅτι ἡ ὁλικὴ ἀξία αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 3 δισεκατομμύρια 600 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Ὁ δὲ ὄγκος αὐτῶν, ἂν συνηνοῦντο εἰς ἕν, ἠδύνατο νὰ καλύψῃ ἔκτασιν τριπλασίαν ἐκείνης ἣν κατεῖχε ἡ παγκόσμιος ἔκθεσις τῶν Παρισίων καὶ θὰ ὑψοῦτο πεντάκις ὑψηλότερον τοῦ Πύργου Ἄϊφφελ.

— Αἱ ἐφαρμογαὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καθίστανται εὐρύτεραι· ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ. Ἐν Βοστώνῃ τῆς Ἀμερικῆς ἐκβάλλουσι τώρα καὶ ὀδόντας διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἐφευρέθη δηλαδὴ μηχάνημα ἠλεκτρικὸν διὰ τοῦ ὁποίου δύναται ν' ἀποσπάσῃ ὁ ὀδοντοϊατρὸς τὸν πάσχοντα ὀδόντα χωρὶς πόνον καθιστῶν ἀναίσθητον τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ στόματος.

— Ἡ βασίλισσα τῆς Ἰταλίας Μαργαρίτα εἶνε ἐξαίρετος ἀοιδὸς καὶ κλειδοκυμβαλίστρια δεξιωτάτη, ἀγαπᾷ δὲ τὴν μουσικὴν ὡς ἁρμόζει εἰς βασίλισσαν τοῦ μουσικωτάτου ἔθνους τῆς ὑφηλίου. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διατρίβουσα ἐν Βενετίᾳ ἐπισκέφθη τὴν βιβλιοθήκην, ἐν τῇ ὁποίᾳ φυλάττονται πολλὰ μουσικὰ χειρόγραφα ἐπιφανῶν μουσικῶν τοῦ παρελθόντος. Ἡ φιλόμουσος βασίλισσα ἀφοῦ μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος ἐξήτασε ταῦτα, παρετήρησεν ὅτι δὲν ἦτο ὀρθὸν ἔργα τέχνης ἀνήκοντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον νὰ μένωσι κεκλεισμένα εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους μιᾶς βιβλιοθήκης καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἴδῃ τὰ κάλλιστα τούτων κατ' ἐκλογὴν ἐκδιδόμενα Ἡ ἐπιθυμία τῆς βασιλίσσης ἐκτελεῖται νῦν· εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ὡρίσθε ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῆς Ῥώμης, ἥτις θὰ ἐπιστατήσῃ τὴν ἔκδοσιν.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Τὰ γυναικεῖα δάκρυα.

Κυρία τοῦ μεγάλου κόσμου παρίσταται εἰς τὴν ταφὴν θείου πολυτρόπως εὐεργετήσαντος αὐτήν. Ἐνῷ πρὸ τῆς κηδείας ἔκλαιε τόσον, τώρα μένει ἀπαθής. Μία φίλη της τῆς λέγει κρυφά:

— Κλάψε λίγο ἀκόμα· αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶνε ἀπαραίτητα τὰ δάκρυα.

Καὶ ἐκείνη:

— Δὲν μπορῶ, καϋμένη, ἐξέχασα νὰ πάρω τὸ κεντημένο μαντίλι μου.

Ἀπάντησις Ἀλφόνσου Δωδέ.

Προκειμένου περὶ γυναικὸς τοῦ κόσμου ἔλεγε φίλος πρὸς τὸν συγγραφέα τοῦ *Φρομὼν καὶ Ρίσλερ*:

— Εἶνε γυναῖκα χαμένη!

— Τὴν λές χαμένη γιατὶ δὲν τὴν εὑρῆκες ἐσύ, ἀποκρίνεται ἐκεῖνος.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1889 — 1945.